

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Κ. Γ. ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΥ ΔΙΑ ΤΟ 1949

Ένώπιον τής συνελεύσεως τήν μεσημβρίαν τοῦ παρελθόντος Σαββάτου 17ης τακτικῆς ἐτησίᾳς συνελεύσεως τῶν μετόχων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ὁ διοικητὴς αὐτῆς κ. Γ. Ματζαβίνος ἀνέγνωσε τὴν κατωτέρω ἐπὶ τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ 1949 ἔκθεσιν :

Κύριοι Μέτοχοι,

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἀπὸ τῆς γενικῆς συνελεύσεως χρονικὸν διάστημα, δὲν ἐσημειώθησαν ἐξελίξεις μεταβάλλουσαι οὐσιωδῶς τὰ δεδομένα τῆς δραστηριότητος τῆς Τραπεζῆς καὶ γενικώτερον τῆς οἰκονομίας, ὡς ταῦτα ἐξετέθησαν ἐνώπιον ὑμῶν εἰς τὴν συνέλευσιν ἐκείνην.

Δὲν προτιθέμεθα συνεπῶς νὰ προβῶμεν σήμερον εἰς εὐρεῖαν ἐκ νέου ἀνάλυσιν τῶν αὐτῶν δεδομένων, ἀλλὰ θέλομεν περιορισθῆ εἰς συμπλήρωσιν αὐτῶν, τῆς παρούσης ἐκθέσεως ἀποτελούσης ἐν τῇ οὐσίᾳ συνέχειαν τῆς ἐκθέσεως ἡμῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσολογισμοῦ τῆς Τραπεζῆς τοῦ ἔτους 1948.

Εἰς τὴν παρούσαν ἔκθεσιν θέλομεν ἀσχοληθῆ εἰς γενικωτάτην γραμμὴν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας, οἱ μετὰ τῆς ὁποίας δεσμοὶ τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἀποβαίνουσιν ὀσημέραι στενότεροι, θέλομεν ὕστερον ἐκθέσει, ὡσαύτως εἰς γενικωτάτην γραμμὴν, τὴν πορείαν κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος τῆς ἀνασυγκροτήσεως, ἣτις συντελεῖται διὰ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, διὰ νὰ εἰσέλθωμεν κατόπιν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν κρίσιν ὑποβαλλομένου Ἰσολογισμοῦ τῆς Τραπεζῆς τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1949 καὶ εἰς γενικὴν ἐπισκόπησιν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐκδοτικοῦ ἰδρύματος ἀσκηθείσης πολιτικῆς.

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

α) Αύξεις της παραγωγής της Δυτικής Ευρώπης.

Μετά την λήξιν του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου το πρωταρχικόν τεθέν πρόβλημα, πρὸς ἀντιμετώπισιν του ὁποίου ἐστράφη ὀλοκλήρως ἡ προσοχὴ καὶ προσπάθεια τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἐμπλακέντων ἔθνων, ἦτο τὸ πρόβλημα τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς πλήρους ἀνασυγκροτήσεως τῶν δυνάμεων τῶν καθ' ἕκαστον ἔθνικῶν οἰκονομιῶν.

Ἡ ἐπίλυσις τοῦ προβλήματος τούτου παρουσίαζε χαρακτηῖρα ἐπιτακτικόν καὶ ἄμεσον, διότι ὁ πληθυσμὸς τῶν διαφόρων ἔθνων ἠϋξάνετο συνεχῶς, αἱ δὲ καναναλωτικαὶ αὐτοῦ ἀνάγκαι, ἡ ἱκανοποίησις τῶν ὁποίων ὡς ἐκ τῶν πολεμικῶν καταστροφῶν εἶχε καταπέσει, ἔχρηζον ταχυτάτης θεραπείας πρὸς ἀποφυγὴν τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν συνεπειῶν, τὰς ὁποίας ὁ ἐρυθρὸς κίνδυνος ἀνά πᾶν βῆμα ἐνεδρεύων δὲν ἡμέλει νὰ ἐκμεταλλεύεται. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς διετέθησαν ὑφ' ὄλων τῶν χωρῶν ὅλοι οἱ δυνατὸν νὰ τύχουν τοιαύτης χρησιμοποίησεως ἔθνικοι πόροι, πρὸ παντὸς δὲ τὸ σημαντικώτατον διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν προοριζόμενον τμῆμα τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχεδίου Μάρσαλ παρεχομένης ἀμερικανικῆς βοηθείας. Ἀποτέλεσμα τῆς ἐντατικῆς ταύτης προσπάθειας εἶναι, ὅτι ὁ ἀντικειμενικὸς σκοπὸς ἐπετεύχθη κατὰ τὸ διαρρηθῆσαν ἔτος. Τὰ ἐπίπεδα τῆς παραγωγῆς ἐν Εὐρώπῃ καὶ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας Ἀμερικῆς εἶναι ἀπὸ τῆς μὲν βιομηχανικῆς πλευρᾶς σημαντικῶς ἀνώτερα τῶν προπολεμικῶν, ἀπὸ δὲ τῆς γεωργικῆς πλευρᾶς ἡ Εὐρώπῃ προσήγγισε πλεόν τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα. Πρὸς τούτοις αἱ μεταφοραὶ, ἡ δι' ἠλεκτρισμοῦ κινήσις, ὁ ἐξοπλισμὸς διὰ μηχανικῶν μέσων καὶ γενικώτερον ἡ καθόλου παραγωγικὴ καὶ λοιπὴ οἰκονομικὴ δραστηριότης, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς «πλήρους ἀπασχολήσεως», ἐξίχθησαν εἰς τοσοῦτον ἱκανοποιητικὸν βαθμὸν ἐν Εὐρώπῃ, ὥστε δεδικαιολογημένως νὰ χαρακτηρίζεται ὡς πλήρης ἐπιτυχία τῶν προσπαθειῶν πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομίας εἰς τὸν τομέα τῆς παραγωγῆς.

β) Παράγοντες παρακλύοντες τὴν πλήρη οἰκονομικὴν ἀνόρθωσιν τῆς Δυτικῆς Ευρώπης.

Ἐν ὁμοίᾳ εἰς τὸν τομέα τῆς ἀμέσου παραγωγικῆς δράσεως τοιαῦτα ἐπετεύχθησαν ἀποτελέσματα, δὲν δύναται νὰ λεχθῆ τὸ αὐτὸ

καί ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν ἐπίλυσιν ἐτέρων παραλλήλων καὶ σοβαρωτάτων προβλημάτων, μετὰ τὴν ἄμβλυσιν τῶν ὁποίων καὶ μόνον θὰ δυνηθῆ τις νὰ ὁμιλήσῃ περὶ ἐπιτεύξεως οἰκονομικῆς ἰσορροπίας καὶ ὄρων σχετικῆς σταθερότητος τόσον εἰς τὰς καθ' ἑκάστον ὅσον καὶ εἰς τὴν διεθνή οἰκονομίαν.

Ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως εἶναι εἰσέτι ἐν Εὐρώπῃ κατὰ 10 % κατωτέρα τῆς προπολεμικῆς, χρόνιον δὲ ἐξακολουθεῖ παραμένον τὸ ἔλλειμμα εἰς δολλάρια τῶν ἰσοζυγίων πληρωμῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Συνεπῶς τὸ βασικόν πρόβλημα τῆς ρυθμίσεως τῶν σχέσεων τῶν χωρῶν τούτων πρὸς τὰς χώρας τῆς περιοχῆς τοῦ δολλαρίου, δὲν ἐπελύθη εἰσέτι.

Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ ἔλλειμμα τοῦτο ἐμειώθη κατὰ τὸ ἔτος 1949 καὶ ὅτι ἰσχυρὰ ἐσημειώθη στροφή καὶ ἀνάπτυξις τῶν ἀνταλλαγῶν ἐντὸς τοῦ ἐνδοευρωπαϊκοῦ χώρου περιοριζομένων ἀντιστοίχως τῶν ἐξ εἰσαγωγῶν πληρωμῶν πρὸς τὴν περιοχὴν δολλαρίου. Δὲν συνετελέσθη ὁμοίως, ὡς ἠλπίζετο, ἰσχυρὰ αὐξήσις τῶν πρὸς τὴν ἀμερικανικὴν ἡπειρον ἐξαγωγῶν τῆς Εὐρώπης, συνέπεια δὲ τούτου ὑπῆρξεν ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ συνέχισις τῆς ἐλλειμματικῆς θέσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἰναντι τῶν ἀμερικανικῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ αὐξήσις τῶν ἀποθεμάτων εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας Ἀμερικῆς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Εὐρώπῃ. Ἦτο φυσικόν, ὅτι ἐνώπιον ἠϋξημένης παραγωγῆς πρώτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων, μετακινήσεως τούτων διὰ τοῦ ἐμπορίου πρὸς ἑτέρας χώρας εἰς μικροτέραν τῆς εἰς τὴν ἕκτασιν τῆς παραγωγῆς ἀνταποκρινομένην κλίμακα καὶ ἐνώπιον τελικῶς τῆς αὐξήσεως τῶν ἀποθεμάτων, αἱ τιμαὶ θὰ ἐκάμπτοντο, ὡς καὶ συνέβη. Πλὴν ἐκρίθη, ἰδίως ἐν Ἡ Π. Ἀμερικῆς, ὅτι ἡ κάμψις τῶν τιμῶν θὰ ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ εἰς οἰκονομικὴν κρίσιν πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ὁποίας ἐλήφθησαν μέτρα προστασίας τῶν τιμῶν κυρίως τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Γενικώτερον δὲ καὶ ἐν αὐτῇ ἀκόμῃ τῇ Εὐρώπῃ ἐπεκράτησεν ἡ πολιτικὴ τონώσεως τῆς «ἐνεργοῦ ζήτησεως», ἥτις ὡς ἀποτέλεσμα ἔσχε καὶ ἀναμένεται νὰ ἔχῃ τὴν ἀναχαίτησις τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν.

Ἡ λύσις ὅθεν τοῦ προβλήματος τῆς αὐξήσεως τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν καὶ τῆς ἀντιμετωπίσεως πληρωμῶν τῆς Εὐρώπης, τῶν τε ἐνδοευρωπαϊκῶν καὶ τῶν πρὸς ἑτέρας περιοχάς, ἀνεζητήθη διὰ τῆς ἐκλογῆς μεθόδων, αἵτινες παρακάμπτουσαι τὸν κίνδυνον οἰκονομικῆς κρίσεως θὰ ὀδηγήσουν μακροχρονίως εἰς τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τούτου καὶ θὰ ἔχουν ὀλοκληρώσει τὰ ἀποτελέσματα των, ἀν

μή πρό, τούλάχιστον δταν ή άμερικανική βοήθεια του σχεδίου Μάρσαλ θά παύση παρεχομένη εις την Εύρώπην.

γ) Δηφθέντα μέτρα πρὸς οικονομικήν ἀνόρθωσιν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Τὴν πολιτικὴν ταύτην, ἥτις διαρκοῦντος τοῦ 1949 σαφῶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἐχαράχθη, ἐκφράζουσι ὠρισμένοι ἐνέργειαι καὶ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἅπαντα συγκλίνουσι πρὸς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ αὐτοῦ ἐνιαίου σκοποῦ, ἥτοι τῆς δημιουργίας εὐνοϊκῶν ὄρων διεξαγωγῆς καὶ ἀναπτύξεως τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν καὶ τῆς δημιουργίας παοῦποθέσεων βραχυχρονίου καὶ μακροχρονίου ἰσορροπήσεως τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν. Τὰ πλέον ἀξιοσημεῖωτα ἐν προκειμένῳ γεγονότα ἦσαν : ἡ τελωνειακὴ διάσκεψις τοῦ Annecy, ἡ νομισματικὴ ἀναπροσαρμογὴ τοῦ Σεπτεμβρίου 1949 καὶ ἡ μερικὴ ἀπελευθέρωσις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου πρὸς τούτοις δὲ ἡ ὄλως ἐσχάτως προταθεῖσα μεταβολὴ τοῦ συστήματος τῶν ἐνδοευρωπαϊκῶν πληρωμῶν καὶ ἡ κινήσις πρὸς ἀναζωογόνησιν τῶν ἐπενδύσεων ἀμερικανικῶν κεφαλαίων ἐν Εὐρώπῃ.

δ) Ἡ διάσκεψις Annecy

Κατὰ τὴν συνελθούσαν τὴν ἀνοιξιν μέχρι τῶν θερινῶν μηνῶν τοῦ ἔτους 1949 διεθνή διάσκεψιν τοῦ Annecy ἐπεδιώχθη γενικῶς ὑφ' ὄλων τῶν χωρῶν, αἵτινες μετέσχον εἰς αὐτὴν, ἡ ἐπίτευξις συμφωνιῶν περὶ τοῦ ὕψους τῶν τελωνειακῶν δασμῶν ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον ἐμπορευμάτων. Διὰ τῶν συμφωνιῶν τούτων ἡ δασμολογικὴ προστασία, καίτοι συνεχιζομένη, θά ἔπαυεν οὐσιαστικῶς ν' ἀποτελῆ ἐν τῷ μέλλοντι μηχανισμόν διὰ τοῦ ὁποῖου ἕκαστη χώρα νά δύναται κατὰ βούλησιν νά ἐγείρῃ ὑψηλά τεῖχη παρεμποδίζοντα καὶ ἀναστέλλοντα τὰς ἐμπορικὰς ἀνταλλαγὰς. Ἡ μείωσις τῶν τελωνειακῶν δασμῶν, ἡ σταθεροποιήσις αὐτῶν καὶ ἡ παροχή, γενικῶς, ἀμοιβαίως δασμολογικῶν διευκολύνσεων ἐκφράζουσι τὸν γενικώτερον πνέοντα ἄνεμον τῆς πολιτικῆς ἐναντίον τῆς ὑψηλῆς δασμολογικῆς προστασίας.

ε) Ἀναπροσαρμογὴ εὐρωπαϊκῶν νομισμάτων.

Τὸ γεγονός τῆς ἀναπροσαρμογῆς δι' ὑποτιμήσεως τῆς συναλλαγματικῆς ἰσοτιμίας τῆς στερλίνας ἐναντι τοῦ δολλ. κατὰ Σεπτέμβριον 1949 καὶ ἡ συνακολουθησασα ταύτην ὑποτίμησις τῶν νομισμάτων ὄλων σχεδόν τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ὑπῆρξεν ἀσφαλῶς τὸ

σπουδαιότερον τοῦ διαρρεύσαντος ἔτους. Ἡ ἰσχυρά ἔλλειψις δολλαρίων, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν μονίμως πάσχει μεταπολεμικῶς ἡ εὐρωπαϊκὴ οἰκονομία μὲ προεξάρχουσαν εἰς τὴν ἔλλειψιν ταύτην τὴν Μ. Βρεταννίαν, ἐπενήργει συνεχῶς κατὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη ὡς ἀνατρεπτικὸς παράγων τοῦ εἰς δολλάρια ἰσοζυγίου τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, εἰς βαθμὸν ὥστε πρώτη ἡ Μ. Βρεταννία, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν δυσμενῶς ἐξελισσομένων διὰ τὸ ἰσοζυγιὸν τῆς συνθηκῶν, ν' ἀπολεσῇ τὴν δύναμιν ἀντιστάσεως καὶ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὸ ὑπὸ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων ἐπιβληθὲν μέτρον τῆς ὑποτιμῆσεως τοῦ νομίσματός της.

Αἱ λοιπαὶ χώραι τῆς Εὐρώπης ἠκολούθησαν ἀμέσως τὴν ὑποτίμησιν τῆς βρεταννικῆς στερλίνας, οὐχὶ ὁμως κατὰ τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ τῆς Μ. Βρεταννίας ποσοστὸν ὑποτιμῆσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπέφερε τὰς πρώτας νέας δυσχερείας εἰς τὴν κίνησιν τῶν ἐμπορευμάτων, τῶν ὁποίων διεταράχθησαν, διὰ τῆς μὴ πλήρους εὐθυγραμμίσεως, αἱ προγενεστέρως ὑφιστάμεναι σχέσεις τιμῶν.

Ἄμα τῇ ἐξαγγελίᾳ τῆς συναλλαγματικῆς ὑποτιμῆσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν νομισμάτων διεκηρύχθη ὑπὸ τῶν ἐπινευσάντων εἰς ταύτην καὶ ἰδίως ἐν Μ. Βρεταννίᾳ ἡ ἐλπίς, ἂν μὴ ἡ πεποιθῆσις, ὅτι τὸ ρεῦμα τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὰς Η. Π. Ἀμερικῆς θὰ ἠϋξάνετο, ἐνῶ ἐξ ἄλλου αἱ τιμαὶ ἐν Εὐρώπῃ θὰ διετηροῦντο μᾶλλον σταθεραί, βελτιουμένης οὕτω τῆς ἐλλειμματικῆς θέσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκονομιῶν ἐναντι τοῦ δολλαρίου ἄνευ διαταραχῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιπέδου τιμῶν.

Πράγματι δὲ τοὺς πρώτους ἐπακολουθήσαντας τὸ μέτρον τῆς ὑποτιμῆσεως μῆνας, διεπιστώθη βελτίωσις τῆς συναλλαγματικῆς καταστάσεως. Ἀνησυχία ὁμως καὶ φόβοι ὅσον ἀφορᾶ εἰς τὴν περαιτέρω διατήρησιν τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ μέτρου ἤρχισαν νὰ προβάλλωνται ὀφειλόμεναι εἰς τὴν διαφαινομένην ἀνιούσαν κίνησιν εἰς τὰς τιμὰς ὠρισμένων βασικῶν προϊόντων τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου.

στ) Μέτρα πρὸς οἰκονομικὴν ἐνοποίησην τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Ἄλλὰ ἡ βασικὴ κατεύθυνσις πρὸς τὴν ὁποῖαν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους στρέφεται ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Η. Π. Ἀμερικῆς ἡ ὄλη προσπάθεια πρὸς οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν τῶν μετεχουσῶν εἰς τὸ σχέδιον Μάρσαλ, συνίσταται εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐνοποίησην τῶν χωρῶν τούτων, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπιχειρουμένην πολιτικὴν ἐνοποίησην τῆς Εὐρώπης.

Ἡ συντελεσθεῖσα ἤδη, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, χάρις εἰς τὴν ἀμερικανικὴν βοήθειαν, ἀνάπτυξις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς Δυ-

τικής Ευρώπης αποτελεί βεβαίως ουσιώδες βήμα προς οικονομική ανασυγκρότηση ταύτης, αλλά δέν έπιλύει εις όλην τήν άπαιτουμένην κρίμακα τό οικονομικόν πρόβλημα αύτης. Συνεπώς, παραμένει εισέτι ευρύ στάδιον έντατικής προσπάθειας προς πλήρη έπιτυχίαν του σχεδίου Μάρσαλ, έπιδιώκοντας, διά τής έπιτεύξεως τής οικονομικής άνορθώσεως του δυτικού κόσμου τήν άπαλλαγήν από τήν ένδειαν και τήν υπό σταθερούς όρους οικονομικήν άνάρρυσιν και εύμερίαν όλων των έκτός του σιδηρού παραπετάσματος έλευθέρων λαών

Διά τόν λόγον τούτον, σαφής διεγράφη ήδη προσπάθεια από του παρελθοντος έτους προς έξουδετέρωσιν του εις δολλάρια έλείμματος του γενικού ίσοζυγίου πληρωμών των χωρών τής Δυτικής Ευρώπης διά τής πραγματοποιήσεως τής οικονομικής ένότητας αυτών, ήτις θα είχεν ως συνέπειαν άφ'ένός τήν έπίτευξιν μείζοντος οικονομικής έπαρκείας των έν λόγω χωρών και συνεπώς μείωσιν των άγορών αυτών έκ τής περιοχής του δολλαρίου, και άφ'έτέρου έτι περισσότεραν αύξησιν τής παραγωγής του δυτικού χώρου καθιστώσαν αυτόν ικανόν όπως αύξήση σταθερώς τάς έξαγωγάς αυτού προς τήν περιοχήν του δολλαρίου.

Η έπίτευξις τοιούτου σκοπου καθιστά προέχουσιν τήν έπίλυσιν δύο βασικών προβλημάτων, άρρήκτως συνυφασμένων προς άλληλα του προβλήματος τής επανόδου εις τήν έλευθερίαν των συναλλαγών μεταξύ των χωρών, των διετομένων υπό του σχεδίου Μάρσαλ, και του συναφους προς αυτό προβλήματος τής έλευθέρας μετατρεψιμότητας των νομισμάτων των χωρών τούτων. Προς έπίλυσιν των προβλημάτων λαμβάνονται μέτρα και συζητούνται προτάσεις όφορώσαι τήν βαθμιαίαν άπελευθέρωσιν έκ των ύφισταμένων περιορισμών των ένδοευρωπαϊκών συναλλαγών και εις τήν καθιέρωσιν νέου συστήματος ένδοευρωπαϊκών πληρωμών.

ζ) Βαθμιαία επάνοδος εις τήν έλευθερίαν των συναλλαγών.

Η άμερικανική πρωτοβουλία προς βαθμιαίαν κατάργησιν των, από τής προπολεμικής εισέτι έποχής, έφαρμοζομένων έν Ευρώπη ποσοτικών περιορισμών επί των εισαγωγών, έξεδηλώθη διά τής προτάσεως Χόφφμαν, γενομένης τήν 31 'Οκτωβρίου 1949 και άφορώσης εις τήν μερικήν άπαλλαγήν από των ποσοτικών περιορισμών του ένδοευρωπαϊκού έμπορίου. Η πρότασις δέν άφεώρα εις τάς εισα-

γωγάς εκ τής περιοχής δολλαρίου, αλλά μόνον εις τάς μεταξὺ τῶν μετεχουσῶν χωρῶν εις τὴν εὐρωπαϊκὴν οἰκονομικὴν συνεργασίαν διενεργουμένας.

Βεβαίως τὸ μέτρον τοῦτο ἐνεῖχε τὸν κίνδυνον ταχυτέρας ἐξαντλήσεως τῶν τραβηκτικῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς δημιουργίας χρεωστικῶν ὑπολοίπων εις τοὺς μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν λογαριασμοὺς, ἐφ' ὅσον τὴν κατάργησιν τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν ἤθελεν ἐπακολουθήσει ρεῦμα εἰσαγωγῶν καθ' ὑπέρβασιν τῶν δυνατοτήτων πληρωμῆς. Οὐχ ἦττον ἢ πρότασις ἐγένετο ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῶν συνεργαζομένων εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, αἵτινες ἀπὸ τοῦ τέλους παρελθόντος ἔτους κατήργησαν τοὺς ποσοτικὸς περιορισμοὺς καὶ προέβησαν εις ἐλευθέρωσιν τῶν εἰσαγωγῶν τῶν κατὰ ποσοστὸν ἀντιπροσωπεῦον περὶ τὰ 50 %, τοῦ συνόλου ἐκάστης τῶν κατηγοριῶν: εἰδῶν διατροφῆς, πρώτων ὑλῶν καὶ ἐτοιμῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἡ προοπτικὴ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην τῆς ἐλευθερώσεως τοῦ ἐμπορίου εἶναι, ὅπως μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1949—50 ἔχουσι καταργηθῆ οἱ ποσοτικοὶ περιορισμοὶ κατ' ἀναλογίαν 60 %, τοῦ συνόλου ἐκάστης τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν εἰσαγομένων εἰδῶν.

η) Μεταρρημιότης τῶν νομισμάτων τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

Ἄλλ' ἢ ἀπελευθέρωσις τοῦ ἐμπορίου θέτει ἀμέσως καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπὶ τάπητος τὸ θέμα τοῦ τρόπου διενεργείας τῶν ἐνδοευρωπαϊκῶν πληρωμῶν. Τὸ σύστημα τῆς χρησιμοποίησεως τῶν δικαιωμάτων ἀναλήψεως ἐξηκολούθει νὰ παρουσιάσῃ σοβαρὰ μειονεκτήματα, ἥτοι δυσκαμψίαν καὶ παρεμποδιστικὰς δυσχερείας περὶ τὴν διενέργειαν τῶν ἐνδοευρωπαϊκῶν ἀνταλλαγῶν, παρ' ὅλων ὅτι ἐπεχειρήθη βελτίωσις τῆς ἀρχικῆς τούτου μορφῆς διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς δυνατότητος μερικῆς μεταφορᾶς (transferabilité) τῶν δικαιωμάτων ἀναλήψεως ἀπὸ μιᾶς εις ἄλλην χώραν πρὸς κάλυψιν ἀνοιγμάτων τῶν διμερῶν ἐμπορικῶν ἰσοζυγίων.

Παρὰ τὴν τελευταίαν ταύτην εὐχέρειαν, ἦτο πρόδηλον ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο τῶν ἐνδοευρωπαϊκῶν πληρωμῶν δὲν θὰ ἀνταπεκρίνετο πρὸς πᾶσαν εὐρωπαϊκὴν χώραν, ὡς θὰ διεμορφούντο αὐταὶ ἐκ τῆς βαθμιαίας ἀπελευθερώσεως τοῦ ἐμπορίου. Τὸ πρόβλημα ἀντεμετωπίσθη ὑπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Συνεργασίας, ὅστις ἔθεσεν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῶν μετεχόντων κρατῶν πρότασιν πρὸς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους 1950 - 51 νέου συστήματος ἐνδοευρωπαϊ-

κών πληρωμών. Διά τοῦ συστήματος τούτου, πλέον εὐκάμπτου, θὰ ἐπιτρέπεται ὁ ὀλοκληρωτικός συμψηφισμός τῶν ἐξ ἐμπορικών ἀνταλλαγῶν δημιουργουμένων ὑπολοίπων μεταξύ οἰωνδήποτε ἐκ τῶν συνεργαζομένων χωρῶν. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη τοῦ εὐρυτέρου συμψηφισμού ἀπολήγει τελικῶς εἰς τὴν μετατρεψιμότητα τῶν εὐρωπαϊκῶν νομισμάτων μεταξύ ἀλλήλων.

Τὸ προταθὲν σύστημα τελεῖ εἰσέτι ὑπὸ μελέτην καὶ προφανῶς θέλει ὑποστῆ μέχρι τῆς ἐφαρμογῆς του οὐσιώδεις τροποποιήσεις. Εἶναι συνεπῶς πρόωρον ὅπως ἐκφέρωμεν οἰωνδήποτε κρίσιν ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τοὺς ὅρους ἐφαρμογῆς του.

θ) Ἐπένδυσις ἀμερικανικῶν κεφαλαίων εἰς τὴν Δ. Εὐρώπην.

Ἐκ παραλλήλου πρὸς ὅσα ἀνωτέρω ἐξετέθησαν μέτρα, ἤρχισε ἐξεταζομένη καὶ ἡ πλευρὰ τῆς πραγματοποιήσεως εἰς εὐρείαν κλίμακα ἐπενδύσεων ἀμερικανικῶν κεφαλαίων ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ πολιτικὴ αὕτη τῶν ἐπενδύσεων, δι' ἣν τὰ πρῶτα συνθήματα ἀπὸ τοῦδε δίδονται, θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐξισορρόπισιν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, κυρίως ἀφ' ἧς θὰ παύσῃ ἡ ὑπὸ τὴν μορφήν ἐνισχύσεως διὰ τοῦ σχεδίου Μάρσαλ παρεχομένη ἀμερικανικὴ βοήθεια. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐλλειμματικότης τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν εἰς δολλάρια θεωρεῖται βέβαιον ὅτι θὰ ὑφίσταται καὶ πέραν τοῦ ἔτους 1952, καθ' ὅσον τὰ ὀργανικώτερα αἷτια, εἰς ἃ ὀφείλεται προβλέπεται ὅτι δὲν θὰ ἔχουν μέχρι τότε πλήρως ἐξουδετερωθῇ, ἡ εἰσροὴ κεφαλαίων ὑπὸ μορφήν ἐπενδύσεων κρίνεται ὡς ἡ μέθοδος, ἣτις θέλει ὑποβοηθήσῃ τὴν εὐρωπαϊκὴν οἰκονομίαν, κατὰ σύστημα ἀνάλογον πρὸς τὴν διὰ τοῦ σχεδίου Μάρσαλ παρεχομένην βοήθειαν.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν εἰς γενικὰς γραμμὰς ἡ ἐξέλιξις ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος. Θὰ ἐξετάσωμεν ἤδη, τὴν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος χορηγηθεῖσαν εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν ἀμερικανικὴν βοήθειαν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν ταύτης.

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Τὸ συνολικὸν ποσὸν τῆς Ἀμερικανικῆς βοηθείας πρὸς τὴν Εὐρώπην, διὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1949—1950, ὑπέστη μέχρι τῆς ἐπιψηφισέως του ὑπὸ τοῦ Κογκρέσσου, ἀλληλοδιαδόχους μεταβολάς.

καί δὴ περικοπὰς, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἀρχικῶς αἰτηθὲν ὑπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας συνολικὸν ποσό. Ἐναντι τούτου τὸ Κογκρέσσον μετ' ἄλληπαλλήλους συζητήσεις ἐψήφισε τελικῶς τὴν 28 Σεπτεμβρίου 1949 χορήγησιν βηθείας ποσοῦ δολλαρίων 3.628.380.000.

Τὰ ἐθνικὰ προγράμματα τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ὑπέστησαν, κατὰ συνέπειαν, ἀναθεωρήσεις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐκάστοτε ἐκ τοῦ συνόλου καθοριζομένου εἰς αὐτὰ μέρους τῆς βηθείας ἀμέσου καὶ ἐμμέσου. Ἡ τελευταία ἀναθεώρησις τῶν προγραμμάτων ἐγένετο τὸν Νοέμβριον τοῦ 1949. Δέον πρὸς τούτοις νὰ σημειωθῇ, ὅτι κατὰ τὸ διανυδόμενον ἔτος 1949—50 ἢ κατὰ καιροὺς ἀναθεωρήσις τῶν ἐθνικῶν προγραμμάτων συνεπεία τῆς ἐξελίξεως τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἀπετέλει ὄρον τῆς συμφωνίας οἰκονομικῆς συνεργασίας.

Συμφώνως πρὸς τὴν τελευταίαν ταύτην ἀναθεώρησιν, τὸ πρόγραμμα διὰ τὴν Ἑλλάδα διὰ τὸ ἔτος 1949—50 καθωρίσθη τελικῶς ὡς ἑξῆς :

Σύνολον ἐξωτερικῶν πληρωμῶν	δολλ. 436.9 ἑκατομ.
Πόροι ἐξ ἐξαγωγῶν	» 91.9 »
Πόροι ἐκ λοιπῶν πηγῶν	» 48.0 »
Ἑλλειμμα	» 297.0 »

Πρὸς κάλυψιν τοῦ ἐκ δολλ. 297 ἑκατ. ἐλλείμματος προβλέπεται ἡ χρησιμοποίησις ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀναγνωρισθείσης ἀμερικανικῆς βηθείας (ἀμέσου καὶ ἐμμέσου) ἐκ δολλ. 263.6 ἑκατομ., ἀφ' ἑτέρου δὲ ποσοῦ δολλ. 30 ἑκατομ. ἐξ ἐπανορθώσεων (Ἰταλικῶν δολλ. 25 ἑκατομ., Γερμανικῶν δολλ. 5.0 ἑκατομ.) καὶ δολ. 3.9 ἑκατομ. ἐκ μὴ χρησιμοποιηθέντων δικαιωμάτων ἀναλήψεως ἐπὶ Ἰταλίας τοῦ ἔτους 1948—49.

Ἡ ἐκ δολλ. 263.6 ἑκατομ. ἀμερικανικῆ βοήθεια ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀναλύεται εἰς δολλ. 156.3 ἑκατομ. δι' ἀμεσον βοήθειαν καὶ δολλ. 107.3 ἑκατ. δι' ἔμμεσον βοήθειαν.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω προβλεπομένου συνολικοῦ ποσοῦ δολλ. 436.9 ἑκατομ. δι' ἐξωτερικὰς πληρωμὰς, δολλ. 316.930 χιλ. ἀφορῶσιν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ἀγαθῶν διὰ τρεχοῦσας ἀνάγκας καὶ δολλ. 89.870 χιλ. ἀφορῶσιν εἰς πληρωμὰς δι' ἀνασυγκρότησιν.

Τὰ προγραμματισθέντα διὰ δαπάνας ἀνασυγκροτήσεως καὶ εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ ποσὰ συμφώνως πρὸς τὰ τελικὰ δύο

έτησια προγράμματα αντίστοιχως τών έτών 1948—49 και 1949—50 έχουν ως ακόλουθως :

Πρόγραμμα διά την άνασυγκρότησιν	1948—49	1949—50
Δαπάναι Έξωτερικοῦ	εις δολλ. 62.000 χιλ.	Δολλ. 89.870 χιλ.
» Έσωτερικοῦ	εις δραχ. 827.7 δισεκ.	Δρχ. 1.032 δισεκ.
Πρός κάλυψιν έλλειμμάτων Προϋπολογισμοῦ	δραχ. 315 »	» 1.650 »

Ἡ προδιαγραφή μεγαλύτερων ποσών διά δαπάνας έξωτερικοῦ διά τό έτος 1949—50 έστηρίχθη εις τούς έξης κυρίως λόγους.

Κατά τό οικονομικόν έτος 1948—49 δέν κατωρθώθη, ένεκα τής έσωτερικῆς άνωμαλίας, νά ολοκληρωθῆ τό διά τό έτος τοῦτο προβλεφθέν πρόγραμμα άνασυγκροτήσεως. Ὑπό τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, έχοντος νά αντιμετώπιση τεραστίας έκτάσεως στρατιωτικάς, προσφυγικάς και άλλας δαπάνας άπερροφήθη σημαντικώτατον τμήμα τών διά την άνασυγκρότησιν προοριζομένων ποσών. Ἐξ άλλου κατά τό πρώτον τοῦτο έτος τοῦ σχεδίου Μάρσαλ δέν έπετεύχθη και ἡ συστηματοποίησις τών προσπαθειών, αίτινες ἦσαν άπαραίτητοι ίνα δοθῆ ὅσον τό δυνατόν μεγαλύτερα άνάπτυξις εις τόν τομέα τής άνασυγκροτήσεως.

Δεδομένου ὅτι ἡ έξέλιξις τών έλληνικῶν πραγμάτων ὑπέσχετο καλύτερους οίωνούς διά τό δεύτερον έτος τοῦ σχεδίου Μάρσαλ καθηρτίσθη πρόγραμμα μέ προοπτικῆν ηῤξημένης δράσεως, συντονισμοῦ και έντάσεως τών προσπαθειών, ίνα κατά τό δεύτερον τοῦτο έτος άνακτηθῆ ἡ καθυστέρησις τοῦ πρώτου.

Ἡ μέχρι τής 31 Δεκεμβρίου 1949 κίνησις τών πραγματοποιηθεισῶν εισπράξεων δραχμῶν έκ τής διαθέσεως δολλαρίων τής άμερικανικῆς βοήθειας κατά τά έτη 1948 και 1949 και αι έναντι τούτων πληρωμαί διά την άνασυγκρότησιν και τόν προϋπολογισμόν ως πρόκύπτουσιν έκ τής κινήσεως τών σχετικῶν λογαριασμῶν τής Τραπεζῆς τής Ἑλλάδος, έχουν ως κάτωθι :

Α' ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ ΔΡΑΧΜΩΝ (ΕΙΣ ΕΚΑΤΟΜΥΡΙΑ)

Μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1948

Βοήθεια ECA	514.753 (α)	
» AMAC	562.630 (α)	1.277.383 (β)

α) Ἀριθμὸς άναθεωρηθείς.

β) Δέν περιλαμβάνεται ἡ στρατιωτικῆ βοήθεια.

Έτος 1949 (1 Ιαν.—31 Δεκ.)

Βοήθεια ΕΣΑ	2.468.710		
» ΑΜΑΓ	83.031	2.551.741 (β)	
Σύνολον		δραχ 3.829.124 εκατ.	

Β' ΠΛΗΡΩΜΑΙ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ (εις εκατομ.)

	Διά την άνασυγκρότ.	Διά τόν προϋπολογ.	Σύνολον
Μέχρι 31-12-1948	745.530	295.932	1.041.462
Έτος 1949 (1 Ιαν.—31 Δεκ.)	788.654	500.000	1.288.654
Σύνολον	1.534.184	795.932	2.330.116

Έκ των ανωτέρω αριθμών προκύπτει, ότι επί συνόλου εισπράξεων εκ δραχμών 3.829.124 εκατομ. διετεθήσαν κατά την εξεταζομένην περίοδον διά δαπάνας άνασυγκροτήσεως έσωτερικού δραχμ. 1.534.184. εκατομ. και διά τόν προϋπολογισμόν δραχ. 795.932 εκατ., ήτοι έν συνόλω δραχ. 2.330.116 εκατομ.

Τό άδιάθετον, έπομένως, ύπόλοιπον δραχμών εκ της Αμερικανικής βοήθειας άνήρχετο κατά την 31ην Δεκεμβρίου 1949 εις δραχ. 1.499.008 εκατομ.

Αφ' έτέρου διά την έκτέλεσιν του προγράμματος άνασυγκροτήσεως διετεθήσαν δι' άνοίγματα πιστώσεων πρός εισαγωγήν κεφαλαιουχικών άγαθών και άλλας συναφείς πληρωμάς εις το έξωτερικόν τά κάτωθι ποσά εις δολλάρια εις άλλα ξένα νομίσματα ύπολογιζόμενα άπαντα εις δολλάρια :

ΔΑΠΑΝΑΙ ΔΙ' ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΝ

	Μέχρι 30-6-1949 (εις χιλιάδας δραχμ.)	
Διά του κρατικού τομέως	39.383	
Διά του ιδιωτικού »	7.442	46.825
	Από 1-7-49—31-12-49 (Α' εξαμ. 1949—50 Έτους Μηδισιλ)	
Διά του κρατικού τομέως	18.537	
Διά του ιδιωτικού »	3.510	22.047
Σύνολον		68.872

β) Δέν περιλαμβάνεται ή στρατιωτική βοήθεια.

Αί άνωτέρω δαπάναι εις ξένα νομίσματα κατανέμονται επί τη βάσει τών δύο έτησίων προγραμμάτων ως έξης :

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1949—1950

	(εις χιλιάδας δολλ.)	
Κρατικός τομεύς	46.886	
Ίδιωτικός »	10.646	57.532

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1949—1950

Κρατικός τομεύς	11.034	
Ίδιωτικός »	306	11.340
Σύνολον		68.872

Έκ τής εξέτάσεως τών παρατεθέντων αριθμών προκύπτουσι τά κάτωθι σχετικώς με την πορείαν έκτελέσεως του προγράμματος άνασυγκροτήσεως.

Τό ποσοστόν τής πραγματοποιήσεως δαπανών άνασυγκροτήσεως έσωτερικού εις δραχμάς διά τό διαρρευσαν από τής ένάρξεως έφαρμογής του σχεδίου Μάρσαλ 18μηνον διάστημα (μέχρι 31-12-49) άντιπροσωπεύει τά 82,5% του συνόλου τών δύο έτησίων προγραμμάτων. Διά τό δεύτερον 6μηνον του 1949—50 άπομένει πρός πραγματοποίησιν δαπανών εις δραχμάς ποσοστόν 17,5% δύναται δέ βασίμως νά λεχθῆ ότι και τουτο θέλει νά πραγματοποιηθῆ έντός του ύπολειπομένου χρόνου ((μέχρι 30-6-50) και ότι έπομένως αι εις δραχμάς δαπάναι δι' άνασυγκρότησιν προφανώς θά φθάσουν τό προγραμματισθέν ύψος.

Όσον άφορᾷ εις την έκτέλεσιν του προγράμματος άνασυγκροτήσεως διά διαθέσεως ξένου συναλλάγματος δέον νά παρατηρηθῆ ότι αύτη ύστέρησεν σημαντικώς. Τό σχετικόν ποσοστόν πραγματοποίησης τοιούτων δαπανών άνήλθε διά την 18μηνον διάστημα (Ίούλιος 1948 - Δεκέμβριος 1949) εις μόνον 58,3% του ύψους τών προγραμματισθεισών διά την πλήρη διετίαν σχετικών δαπανών.

Ή καθυστέρησις αύτη, πλην τών γενικωτέρων παρεμποδιστικών αιτίων, όφείλεται σημαντικώς και εις τό γεγονός, ότι ή εισαγωγή κεφαλαιουχικών άγαθών συνεδέθη έν πολλοίς πρός την Ίδρυσιν νέων παραγωγικών μονάδων ή επέκτασιν προύφισταμένων, ών ως προύπόθεσις έτέθη ή κατάρτισις, ύποβολή και έγκρισις προηγουμένως τών άπαραιτήτων μελετών, έφ' ών θά στηριχθῆ ή σχετική χρηματοδότησις.

Τό προπαρασκευαστικόν όθεν στάδιον τής καταρτίσεως υπό τών

έπιχειρηματιών ή και τών δημοσίων ύπηρεσιών, μελετών διά τας έπενδύσεις ως και τας έξετάσεις τών έλέγχων τών τοιούτων μελετών υπό τών άρμοδιών διά την έγκρισιν αύτών όργάνων, ύπήρξε κατ' ανάγκην μακρότερον τοϋ συνήθους, δεδομένου ότι έδει νά έξετασθώσι πλέον ούχι έν τῷ πλαίσίῳ τοϋ γενικοϋ προγραμματισμοϋ άλλ' έν αύτῇ τῇ πράξει και δι' έκάστην συγκεκριμένην περίπτωσηιν αί βάσεις τῆς χρηματοδοτήσεως τών νέων έπενδύσεων. Συνεπῶς χρηματοδότησις δέν κατέστη μέχρι τοϋδε έφικτόν, ὅπως συντελεσθῆ πλήρως έντός τών τασσομένων υπό τών προγραμμάτων χρονικῶν ὀρίων έκ λόγων τεχνικῶν και οίκονομικῶν άπορροδόντων έξ αύτῆς ταύτης τῆς φύσεως τών έκτελουμένων έργων άνασυγκροτήσεως.

Τό διαρρεῦσαν μέχρι τοϋ τέλους τοϋ έτους 1949 διάστημα διετέθη τόσον εις τήν έκτέλεσιν τών ὄσων είχον ἤδη προγενεστέρως έγκριθῆ έργων άνασυγκροτήσεως, ὅσον και εις τήν προπαρασκευήν τῆς διαθέσεως τών κονδυλίων δαπανῶν, ίδίῳ δέ τών δαπανῶν εις ξένον συνάλλαγμα τών προβλεπομένων εις τό πρόγραμμα τοϋ δευτέρου έτους.

Υπάρχουν δέ βάσιμοι έλπίδες, ὅτι μετά τό συντελεσθέν προπαρασκευαστικόν έργον ή έκτέλεσις άνασυγκροτήσεως θέλει προχωρήσει με ὀλοέν γοργότερον ρυθμόν κατά τό διανυόμενον ἤδη δεύτερον έξάμηνον τοϋ έτους 1949-50, εις τρόπον ὡστε μέχρι τῆς λήξεως τοϋ έξαμήνου τούτου νά έχη άν μη ὀλοκληρωθῆ, τουλάχιστον προωθηθῆ εις ίκανοποιητικόν βαθμόν ή διάθεσις εις έπενδύσεις τών προγραμματισθέντων ποσῶν.

Δέν θά έπρεπε νά τερματίσωμεν τήν συνοπτικήν ταύτην άνάλυσιν τῆς χρησιμοποιήσεως τῆς άμερικανικῆς βοηθείας χωρίς νά προβῶμεν εις παρατηρήσεις τινάς επί τινων μόνον έκ τών πολλαπλῶν προβλημάτων, άτινα γεννᾶ ή άνασυγκρότησις τῆς οίκονομίας. Τό θέμα είναι κεφαλαιῶδες, άποτελεῖ τό καιρίον σημεῖον τῆς ὅλης τερματίας προσπάθειας, τήν ὀποίαν ὀφείλει νά καταβάλλῃ ή Έλλάς, ὅπως εξασφαλίσῃ τήν έπιβίωσιν αύτῆς ὡς άυτοσυντηρήτου οίκονομικῆς μονάδος έντός τοϋ εύρωπαϊκοϋ χώρου και είναι συνυφασμένον πρὸς ὄλους τοϋς τομεῖς τῆς οίκονομικῆς, δημοσιονομικῆς και διοικητικῆς δραστηριότητος τῆς χώρας.

Η άνασυγκρότησις, άνεξαρτήτως τῆς διαθέσεως έπαρκῶν κεφαλαίων και τῆς ίκανότητος τῆς οίκονομίας πρὸς άπορρόφησιν αύτῶν, προϋποθέτει τήν έκπόνησιν πλήρους μακρᾶς πνοῆς προγράμματος παγίων έπενδύσεων πρὸς αύξησιν τῆς παραγωγικῆς ίκανότητος

της χώρας, άρτίαν διοικητικήν και τεχνικήν όργάνωσιν προς άπρόσκοπτον έφαρμογήν του προγράμματος τούτου, και δέον να έδράζεται επί σταθεράς οικονομικής νομισματικής και δημοσιονομικής βάσεως προς άξιοποίησιν, άνευ πληθωρικών διακυμάνσεων και εις τó μέγιστον δυνατόν όριον της άμερικανικής βοηθείας.

Προς τας κατευθύνσεις ταύτας πάσα προσπάθεια κατεβλήθη ήδη και συνεχίζεται καταβαλλομένη υπό του Κράτους, όέν άνήκει δέ εις ήμάς ή κρίσις επί των σημείων εκείνων του πολυσχιδούς και πολυπλεύρου τούτου προβλήματος, των εύρισκομένων έκτός του νομισματικού τομέως, όστις άποτελεϊ τó κύριον άντικείμενον της ήμετέρας έρεύνης.

Καθήκον έχομεν μόνον να τονίσωμεν και από της θέσεως ταύτης, έπιφυσασόμενοι να επανέλθωμεν επί του αύτου θέματος, ότι ή έξασφάλισις της νομισματικής σταθερότητος και ίσοσκελίσεως του δημοσίου προϋπολογισμού, άποτελεϊ πρωταρχικόν όρον της άξιοποιήσεως της άμερικανικής βοηθείας.

Διά την πραγματοποίησιν του όρου τούτου διετέθη ήδη πολύτιμον μέρος της άμερικανικής βοηθείας κατά τά έτη 1948 και 1949. Τοιουτοτρόπως δέ κεφάλαια προοριζόμενα διά την ανασυγκρότησιν της οίκονομίας διετέθησαν κατ' ανάγκην προς κάλυψιν των έλλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού.

Δεδομένου όντως, ότι και άν ακόμη ήξιοποιεϊτο πλήρως ή άμερικανική βοήθεια, θεωρεϊται, ότι δέν ήθελεν αύτη έπαρκέσει διά την συμπλήρωσιν της ανασυγκροτήσεως της χώρας, ή άπορρόφησις επί πλέον σημαντικού μέρους της βοηθείας ταύτης διά σκοπούς μη παραγωγικούς θέτει έν κινδύνω την όλην έπιτυχίαν της ανασυγκροτήσεως.

Άναγνωρίζομεν, ότι ή ύπαρξις έλλειμμάτων εις τόν δημόσιον προϋπολογισμόν ύπήρξεν έν μεγίστω μέτρω άναπόφευκτος κατά τά διαρρεύσαντα έτη, άλλ' έπιθυμούμεν παρά ταύτα να έπισημάνωμεν τόν άπειλούντα την οίκονομίαν κίνδυνον, διά να καταιοηθῆ πλήρως από όλας τας κοινωνικάς τάξεις ή πρωταρχική άνάγκη και τó κεφαλαϊώδες καθήκον, όπως ύποβληθώμεν εις πάσαν θυσίαν προς βαθμιαίαν έλάττωσιν εις τó έλάχιστον δυνατόν όριον του έλλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού και όπως έξασφαλίσωμεν έν τῷ μεγίστω δυνατῷ όρίω την νομισματικήν σταθερότητα της οίκονομίας, ίνα τοιουτοτρόπως έπιτευθῆ ή εις την εύρυτέραν δυνατήν κλίμακα άξιοποίησις της άμερικανικής βοηθείας.

Προβαίνομεν ήδη εις την έρευναν της άσκηθείσης κατα τó έτος

1949 νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής, παρέχοντας τὰ ουσιώδη στοιχεία τῆς ἐξελίξεως τῆς κυκλοφορίας καὶ τοῦ τιμαρίθμου τῆς πίστewς, τοῦ ἐξωτερικοῦ συναλλάγματος καὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν, ὡς ταῦτα προκύπτουσιν ἐκ τοῦ ὑπὸ τὴν κρίσιν ὁμῶν ἰσολογισμοῦ τῆς Τραπεζῆς τοῦ ἔτους 1949.

Κατὰ τὴν ἔρευναν ταύτην θέλομεν περιορισθῆ εἰς γενικὰς μόνον παρατηρήσεις. Λεπτομερῆς ἀνάλυσις τῶν λογαριασμῶν τοῦ ἰσολογισμοῦ τοῦ ἔτους 1949 ὡς καὶ λεπτομερῆς κατὰ κλάδους ἀνασκόπησις τῆς οἰκονομίας κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, παρέχονται εἰς τὸ δευτερον μέρος τῆς παρούσης ἐκθέσεως.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Δὲν παρίσταται ἀνάγκη, ὅπως ἐκθέσωμεν πρὸς ὁμᾶς ἐκ νέου τὰς γενικὰς κατευθύνσεις τῆς ἀκολουθουμένης νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς. Ἐξετέθησαν αὐταὶ κατὰ τὰς Γενικὰς Συνελεύσεις τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ εἰδικώτερον κατὰ τὴν πρόσφατον εἰσέτι Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς 3ης Δεκεμβρίου 1949. Αἱ κατευθύνσεις αὐταὶ παραμένουσιν ἀμετάβλητοι καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1949, καὶ δύνανται νὰ συνοψισθῶσιν εἰς δύο βασικὰς ἀρχάς, τὴν ἀρχὴν τῆς νομισματικῆς σταθερότητος καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς παραγωγικότητος τῆς πίστewς, ἐκ τῆς ἀρμονικῆς τηρήσεως τῶν ὁποίων ἠρτηται ἡ ὁμαλὴ ἀνάπτυξις καὶ ἡ ἐξισορρόπησις ὄχι μόνον τῆς ἑλληνικῆς ἀλλὰ καὶ πάσης οἰκονομίας. Ὅθεν, τὸ πρόβλημα ὅπερ ἐπιδιώκει νὰ ἐπιλύσῃ ἡ νομισματικὴ καὶ ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ δὲν ἔγκειται εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν γενικῶν κατευθύνσεων ἀλλὰ εἰς τὴν μέθοδον καὶ τὰ λαμβανόμενα ἐκάστοτε ἀναλόγως πρὸς τὴν συνεχῆ διακύμανσιν τῶν οἰκονομικῶν ἐξελίξεων μέτρα πρὸς πραγματοποίησιν τῶν κατευθύνσεων τούτων.

- Καθ' ὅλην τὴν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος διαρρέυσασαν περίοδον καθ' ἣν ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία διήλθεν ἐκ κρισιμωτάτων φάσεων, τὸ Ἐκδοτικὸν Ἰδρυμα ἐχειρίσθη τὴν νομισματικὴν καὶ πιστωτικὴν πολιτικὴν ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἀναπτύξεως εἰς τὸ μέγιστον δυνατὸν ὄριον τῆς παραγωγῆς ἐν συναρτήσῃ πρὸς τὴν ἀνάγκην, ὅπως μὴ διακυβευθῆ ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐπιδιωκομένη παραλλήλως νομισματικὴ σταθερότης. Ἀλλὰ ἡ ρύθμισις τῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς πίστewς, ἰδίᾳ ὅφ' ἧς συνθήκας ἐξακολουθεῖ, παρὰ τὴν ἐπελθοῦσαν σταθερὰν βελτίωσιν, διατελοῦσα ἡ οἰκονομία, ἀποτελεῖ ἔρ-

γον λεπτότατον και δυσχερέστατον, καθ' όσον ή σταθερότης της αγοραστικής δυνάμεως του έθνικού νομίσματος, δέν έξαρτάται μόνον από παράγοντας καθαρως νομισματικούς και πιστωτικούς, τούς όποιους έπηρεάζει άμέσως ή άκολουθουμένη νομισματική και πιστωτική πολιτική. Έξαρτάται έξ ίσου Ισχυρως και από έτέρους παράγοντας, ως είναι ο ψυχολογικός παράγων, και οι καθαρως οίκονομικοί και οι δημοσιονομικοί παράγοντες.

Οι παράγοντες της δευτέρας ταύτης κατηγορίας εύρίσκονται βεβαίως εις στενήν συνάρτησιν και άλληλεπίδρασιν, προς τούς καθαρως νομισματικούς και πιστωτικούς παράγοντας, παρά τουτο όμως δέν έπηρεάζονται άμέσως έκ της δράσεως του Έκδοτικού Ίδρύματος. Ούτοι είτε καθορίζονται από την ένέργειαν της κρατικής ή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, είτε άπορρέουσιν έκ της οίκονομικής διαρθρώσεως της χώρας και της παραγωγικής αύτης δυναμικότητας, είτε πηγάζουσιν από την πολυκύμαντον άνθρωπίνην ψυχολογίαν.

Συνεπώς, όσάκις οι παράγοντες της δευτέρας ταύτης κατηγορίας έπενεργούν είνοϊκώς επί της οίκονομίας, ως έγένητο κατά τό έτος 1949, ή άσκηθεΐσα νομισματική και πιστωτική πολιτική κατέστη έφικτόν όπως έξασφαλίση την νομισματικήν σταθερότητα, όσάκις όμως ή επίδρασις των παραγόντων τούτων υπήρξε δυσμενής, ως συνέβη κατά τό έτος 1948, ή πολιτική αύτη, παρ' όλους τούς τεχνικούς φραγμούς, ους έθεσε προς προστασίαν της δραχμής δέν επέτυχε νά άποτρέψη την διολίθησιν της αγοραστικής δυνάμεως αύτης.

Μετά τάς γενικάς ταύτας παρατηρήσεις εισερχόμεθα εις την άνασκόπησιν της εξέλιξεως της κυκλοφορίας, του τιμαρίθμου και της πίστεως, κατά τό διαρρευσαν έτος.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ — ΤΙΜΑΙ -- ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Δύο βασικά διαπιστώσεις προκύπτουν έκ της έρεύνης των μεταβολών της κυκλοφορίας και του τιμαρίθμου κατά την ύπ' όψιν χρονικήν περίοδον, ή σημαντική αύξησις της κυκλοφορίας και ή παρά την αύξησιν ταύτην σταθερότης της αγοραστικής δυνάμεως της δραχμής. Κατά τό δωδεκάμηνον του έτους 1949 ή κυκλοφορία αύξάνει κατά 656 δισεκ. δραχμών ήτοι κατά ποσοστόν 54,6% ένω κατά την αύτην περίοδον ο τιμαρίθμος κόστους ζωής διακυμαίνεται επί σταθερών έπιπέδων, σημειών τελικώς, έν σχέσει με τον Ίανουάριον του έτους τούτου, άσήμαντον αύξησιν 1,1%.

Παραθέτομεν κατωτέρω πίνακα ἐμφαίνοντα κατά μῆνα τὰς ἐπελθούσας μεταβολὰς εἰς τὴν κυκλοφορίαν καὶ τὸν τιμᾶριθμον τοῦ κόστους ζωῆς.

Μ Η Ν Ε Σ	Κυκλοφορία (τέλος ἑκάστου μηνός)		Τιμᾶριθμος κόστους ζωῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος	
	Δισκατομμυρία δραχμῶν	+ ἢ - οἶο ἐν σχέσει πρὸς προηγούμενον μῆνα	1938=1	+ ἢ - οἶο ἐν σχέσει πρὸς προηγούμενον μῆνα
1948 Δεκέμβριος . .	1202,2		265,6	
1949 Ἰανουάριος . .	1130,4	— 5,97 %	280,1	+ 5,46 %
Φεβρουάριος . .	1136,0	+ 0,50 %	283,4	+ 1,18 %
Μάρτιος . . .	1125,1	— 0,96 %	290,5	+ 2,51 %
Ἀπρίλιος . . .	1250,2	+ 11,12 %	285,0	— 1,89 %
Μάϊος	1219,3	— 2,47 %	285,4	+ 0,14 %
Ἰούνιος	1217,7	— 0,13 %	295,7	+ 3,61 %
Ἰούλιος	1292,0	+ 6,10 %	277,9	— 6,02 %
Αὐγουστος . .	1355,7	+ 4,93 %	278,6	+ 0,25 %
Σεπτέμβριος . .	1404,0	+ 3,96 %	285,6	+ 2,51 %
Ὀκτώβριος . .	1506,6	+ 7,31 %	277,2	— 2,94 %
Νοέμβριος . . .	1534,9	+ 1,88 %	282,2	+ 1,80 %
Δεκέμβριος . .	1858,6	+ 21,09 %	283,3	+ 0,39 %

Ἐκ τῆς μελέτης τοῦ πίνακος τούτου, προκύπτει, ὅτι κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἑξάμηνον τοῦ ἔτους 1949 ἡ κυκλοφορία σημειώνει ἐλαχίστην αὐξήσιν, 15,5 δισεκατ. δραχμῶν, ἐνῶ ἀντιθέτως ὁ τιμᾶριθμος ἀκολουθεῖ ἐλαφρῶς ἀνιούσαν κατεύθυνσιν κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ἑξάμηνον τοῦ ἔτους τούτου ἐνῶ ἡ κυκλοφορία ἀνέρχεται συνεχῶς αὐξηθεῖσα κατὰ τὸ ἑξάμηνον τοῦτο κατὰ 640,9 δισεκ. δραχμῶν, ἤτοι κατὰ ποσοστὸν 50 % περίπου, ἀντιθέτως, κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν περίοδον, ὁ τιμᾶριθμος ὄχι μόνον δὲν ὠθεῖται πρὸς τὰ ἄνω, ἀλλ' ἀκολουθεῖ κατιούσαν κατεύθυνσιν.

Ἡ σημειωθεῖσα τοιοῦτοτρόπως σταθερότης τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς δραχμῆς, παρὰ τὴν παραλλήλως ἐπελθούσαν σημαντικωτάτην αὐξήσιν τῆς κυκλοφορίας ἀποδεικνύει ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι ἡ αὐξήσιν αὕτη τῆς κυκλοφορίας ὑπῆρξεν ἀνάλογος πρὸς τὴν σημειωθεῖσαν παραλλήλως αὐξήσιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὅτι ὁ ψυχολογικὸς παράγων ἔβαινε σταθερῶς βελτιού-

μενος κατά την περίοδον ταύτην, έπιβραδυνομένης τής ταχύτητος τής κυκλοφορίας υπό τήν έπίδρασιν τής αύξούσης έμπιστοσύνης του κοινου προς τήν δραχμήν.

Η όρθότης τής άπόψεως ταύτης καταδεικνύεται έκ τής περαιτέρω έρεύνης των στοιχείων τής έπελθούσης αύξήσεως τής κυκλοφορίας. Οί ούσιώδεις συντελεσταί τής αύξήσεως ταύτης, ύπήρξαν κυρίως δύο, αί καταβολαί τής Τραπεζής προς τό Δημόσιον, διά τας ανάγκας του προϋπολογισμού, άνελθούσαι εις 787 δισεκ. και ή χρηματοδότησις των παραγωγικών κλάδων τής οικονομίας άνελθούσα εις 848 δισεκ. δραχμών (1).

Άλλ' αί καταβολαί προς τό Δημόσιον καλύπτονται και άντικρύζονται διά του κατατιθεμένου εις τήν Τράπεζαν άντιτίμου των εισαγομένων εις τήν χώραν διά τής άμερικανικής βοήθειας άγαθων καταναλώσεως. Άπομένει συνεπώς ως κύριος συντελεστής τής έπελθούσης αύξήσεως ή χρηματοδότησις τής οικονομίας, ήτις έγένετο και διετέθη διά σκοπούς παραγωγικούς.

Ούδεμία ώσαύτως άμφιβολία ύφίσταται ως προς τήν σταθεράν βελτίωσιν του ψυχολογικού παράγοντος και τήν αύξουσαν έμπιστοσύνην προς τό έθνικόν νόμισμα και τό οικονομικόν μέλλον τής χώρας όφειλομένην εις τήν έπελθούσαν, κατά τό έτος τουτο, πλήρη συντριβήν του συμμορισμοϋ και τήν άκολουθήσασαν άποκατάστασιν τής έσωτερικής τάξεως και τής γαλήνης έν τή χώρα, παραλλήλως προς τήν σημειωθείσαν σταθεράν βελτίωσιν εις τόν παραγωγικόν τομέα τής οικονομίας.

Κατά τό έτος τουτο ή γεωργική και βιομηχανική παραγωγή προσεγγίζει, και διά τινα προϊόντα ύπερβαίνει, τό προπολεμικόν όριον, ό ρυθμός των εισαγωγών, καιτοι μη άποκτήσας πλήρη κανονικότητα έπιτυγχάνεται και γενικώτερον γίνεται έντονώτερος ό ρυθμός τής άνασυγκροτήσεως και βαίνει αύξουσα ή οικονομική δραστηριότης τής χώρας.

Σαφή άπόδειξιν τής σημαντικής βελτιώσεως του οικονομικού παράγοντος, ως και τής τονώσεως τής έμπιστοσύνης προς τήν δραχμήν, άποτελοϋσιν ή συνεχής και σταθερά αύξησις των παρά τραπεζαίς καταθέσεων, ή κάμψις τής ροπής του κοινου προς τήν χρυσήν λίραν και ή έπιτευχθείσα συγκράτησις τής έσωτερικής άξιας τής

---

1) *Όρα ειδικόν μέρος τής έκθέσεως: Τράπεζα — καταθέσεις.

δραχμής, παρά την έπελθοῦσαν κατά τόν Σεπτέμβριον 1949 αναπροσαρμογήν τῆς σχέσεως αὐτῆς πρὸς τὸ δολλάριον καὶ τὴν στερλίαν.

Βεβαίως κατά τὴν αναπροσαρμογήν ταύτην, ἐλήφθη πρόνοια ἐπιδοτήσεως παρὰ τοῦ Κράτους τῶν εισαγομένων βασικῶν εἰδῶν καταναλώσεως. ἵνα ἀποφευχθῆ ἡ ἄμεσος ἐπίπτωσις ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τιμῶν τῆς ὑποτιμήσεως τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς. Αἱ ἐπιδοτήσεις αὗται ἀπετέλεσαν μέτρον προσωρινόν, ἔχουσιν ἤδη περιοσθῆ εἰς ἐλάχιστον ἀριθμὸν εἰδῶν καὶ θέλουσι τελικῶς ἐκλείψει, εἰς λίαν προσεχές μέλλον, ὡς ἐλπίζομεν καὶ εὐχόμεθα. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ μέτρον τῆς ἐπιδοτήσεως, ἐάν δὲν ἐπενήργουν εὐνοϊκῶς οἱ νομισματικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ παράγοντες οἱ στηρίζοντες τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν τῆς δραχμῆς, δὲν ἤθελεν ἰσχύσει ὅπως συγκροτήσῃ εἰς σταθερὸν ἐπίπεδον τὸν τιμᾶριθμον, ὡς ἐπετεύχθη τοῦτο κατά τὴν ἐξεταζομένην περίοδον.

Δεν θὰ ἔπρεπε νὰ παραλειψῶμεν κατά τὴν ἀνάλυσιν ταύτην, ὅπως μνημονεύσωμεν τὴν συνέχισιν καὶ κατά τὸ ἔτος 1949 τῆς πολιτικῆς τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ. Ἡ πολιτικὴ αὕτη κατείνουσα εἰς τὴν συγκράτησιν τῆς ἀνόδου τῆς εἰς δραχμὰς τιμῆς τῆς χρυσοῦς λίρας, συνεχίζεται ἀσκουμένη ἀποτελοῦσα ἐν τῶν κυρίων μέτρων πρὸς σταθεροποίησιν τοῦ νομίσματος.

Ἡ ἔλξις τοῦ κοινοῦ πρὸς τὴν χρυσοῦν λίραν ἡμβλύθη οὐσιωδῶς κατά τὴν περίοδον ταύτην, τὸ δὲ σύνολον τῶν ὑπερπωλήσεων χρυσοῦν λιρῶν ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς κατά τὸ ἔτος 1949 μόλις ὑπερβαίνει τὸ ἡμισυ τοῦ συνόλου τῶν ὑπερπωλήσεων κατά τὸ ἔτος 1948. Ἡ ζήτησις ὅμως τῆς χρυσοῦς λίρας δὲν ἔχει εἰσέτι καμφοθῆ ὀριστικῶς, σημειώσασα μάλιστα κατά τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ ἔτους 1950 νέαν ὑποτροπὴν καὶ αὔξησιν τῶν εἰς χρυσὰς λίρας ἐπενδύσεων. Παρὰ ταῦτα ἡ συνεχὴς βελτίωσις τῶν νομισματικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὄρων συνδυαζομένη πρὸς τὴν σημειουμένην ἀπὸ μηνῶν συνεχῆ πτώσιν τῆς διεθνοῦς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ θέλει, φρονοῦμεν, συμβάλει ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν ὀριστικὴν μεταστροφὴν τῆς προτιμήσεως τῶν συναλλαγασομένων πρὸς τὴν χρυσοῦν λίραν, τῆς ὁποίας ἡ τιμὴ εἰς δραχμὰς κυμαίνεται ἐν Ἑλλάδι εἰς ἐπίπεδα οὐσιωδῶς ἀνώτερα τῆς διεθνοῦς αὐτῆς τιμῆς. Τοιοῦτοτρόπως θέλει ἀπαλλαγῆ εἰς προσεχές μέλλον ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία, ὡς βασιμῶς δυνάμεθα νὰ ἐλπίζομεν, ἀπὸ τὴν πίεσιν τῆς ἀποθησαυρίσεως εἰς χρυσὰς λίρας, ἥτις τόσον δυσμενῆ ἐπίδρασιν ἔσχεν ἐπὶ τῆς νομισματικῆς σταθερότητος καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

Ἐκ τῆς γενομένης ἀνασκοπήσεως προκύπτει, ὅτι τὸ ἔτος 1949 δύναται ὀρθῶς νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ἔτος νομισματικῆς καὶ οἰκονομικῆς σταθερότητος. Ἄλλ' ἵνα ἀποδοθῆ πληρέστερον ἢ διδομένη διὰ τῆς γενομένης ἀναλύσεως εἰκὼν τῆς νομισματικῆς θέσεως τῆς χώρας θεωροῦμεν ἐπάναγκες ὅπως, ἐν κατακλείδι ἐπιστήσωμεν ἐκ νεοῦ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ ἐπιτευχθεῖσα σταθερότης δὲν θὰ ἦτο κατορθωτὴ, ἄνευ τῆς διαθέσεως μέρους τῆς πολυτίμου ἀμερικανικῆς βοήθειας πρὸς κάλυψιν τοῦ ἐλλείμματος τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου θέλομεν ἐπανέλθει κατὰ τὴν ἐπακολουθοῦσαν ἀνάπτυξιν τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐξελιξεως τῶν χορηγήσεων τῆς Τραπεζῆς πρὸς τὸ Δημόσιον.

Ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ ἠσκήθη κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος, ἐντὸς τοῦ διαγραφέντος ἤδη πλαισίου τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς καὶ συμφῶνως πρὸς τὰς ἐκτεθείσας ἤδη κατευθύνσεις. Ἡ ἐπιτευχθεῖσα κατὰ τὴν περίοδον ταύτην νομισματικὴ σταθερότης, ἐπέτρεψε τὴν σημαντικὴν διεύρυνσιν τῆς πιστοδοτήσεως, τοιοῦτοτρόπως δὲ ἱκανοποιήθη εἰς εὐρύτερα ὄρια ἢ σταθερῶς αὔξουσα ζήτησις χρήματος πρὸς πιστωτικὴν ἐνίσχυσιν τῶν παραγωγικῶν κλάδων τῆς οἰκονομίας.

Παρά τὴν διεύρυνσιν ταύτην τὸ ὕψος τῆς πιστοδοτήσεως, κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον, καθ' ἣν ἡ παραγωγικὴ δραστηριότης προσεγγίζει τὴν προπολεμικὴν, κυμαίνεται εἰς ἐπίπεδα σημαντικῶς κατώτερα τῶν προπολεμικῶν, μὲν φθάνον τὸ ἡμισυ τοῦ συνόλου τῆς προπολεμικῆς κατὰ τὸ ἔτος 1938 πιστοδοτήσεως.

Ὡσαύτως, τὰ ἐπιτόκια τοῦ δανειζομένου χρήματος εἰς τὴν ἐλευθέραν χρηματαγορὰν, ἐξακολουθοῦν παρά τὴν ἐλαφρὰν κάμψιν τὴν ὁποῖαν σημειοῦσι κατὰ τὸ ἐξεταζόμενον ἔτος, νὰ παραμένωσιν ὕψηλά, φθάνοντα πολλάκις εἰς ὕψη κοινωνικῶς καὶ οἰκονομικῶς ἀπαράδεκτα, ἡ δὲ ἀνεπάρκεια κεφαλαίων πρὸς πλήρη πιστοδότησιν τῶν παραγωγικῶν κλάδων ἐξακολουθεῖ εἰσέτι πιέζουσα τὴν οἰκονομίαν. Ὅθεν, ἡ ἀσκηθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1949 εὐρύτερα πιστωτικὴ πολιτικὴ ἐπεβάλλετο ἐκ πραγματικῆς οἰκονομικῆς ἀνάγκης, πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ὀλοῦν αὔξουσης παραγωγικῆς δραστηριότητος τῆς χώρας. Φρονοῦμεν ὡσαύτως, ὅτι ὑφίστανται εἰσέτι περιθώρια πρὸς συνέχισιν μὲ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν τῆς πιστωτικῆς ἐνίσχυσεως τῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν βραδικὸν ὅρον, ὅτι δὲν ἤθελεν αὕτη ἐξίχθη πέραν τοῦ ὀρίου ὅπερ θὰ ἐπέβαλλεν ἐκασίτε ὁ νομισματικὸς παράγων, καὶ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ἐπίσης, ὅτι ὁ τραπεζικὸν σύστημα

θέλει κρατηθῆ ἀπαρεγκλίτως ἐντός τῶν ὀριζομένων ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς κατεϊθύνσεων.

Πρὸς πληρεστέραν ἀνάλυσιν τῆς τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως κατὰ τὸ ἔτος 1949, παρέχομεν κατωτέρω πίνακα συγκριτικὸν τῆς χρηματοδοτήσεως ταύτης κατὰ κλάδους, κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα τῶν ἐτῶν 1948 καὶ 1949.

ΤΡΑΠΕΖ. ΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΙΣ

(Εἰς ἑκατομμύρια δραχμῶν)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ	Γενικὸν σύνολον χρηματοδοτήσεως		Ἀνάλυσις χρηματοδοτήσεως			
	Διὰ κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ διαθέσιμων τῶν λοιπῶν Τραπεζῶν		Ἄλ' εὐθείας παρὰ Τραπεζῆς Ἑλλάδος καὶ μὲσω λοιπῶν Τραπεζῶν διὰ κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος		Ἐκ διαθέσιμων τῶν λοιπῶν Τραπεζῶν	
	Δεκέμβρ. 1948	Δεκέμβρ. 1949	Δεκέμβρ. 1948	Δεκέμβρ. 1949	Δεκέμβρ. 1948	Δεκέμβρ. 1949
Ἀγροτικὴ πίστις . .	647.754	1.034.815	555.201	947.026	92.553	87.790
Βιομηχανία	262.269	366.339	119.604	186.613	142.665	179.726
Ἐμπόριον ἐν γένει .	410.333	840.328	57.679	272.769	352.654	567.559
Καπνεμπόριον . . .	285.093	373.448	264.405	338.413	20.688	35.036
Συγκέντρωσις γεωργικῶν προϊόντων .	316.329	527.424	316.329	353.277		
Κτηματικὴ πίστις . .	47.022	80.416	42.397	56.453	—	174.147
Ἡλεκτρικαὶ συγκοινωνιακαὶ ἐπιχειρήσεις κλπ.	23.199	37.867	22.455	29.258	4.625	23.963
Καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ	26.733	29.083	22.677	27.776	744	8.607
Δάνεια πρὸς Τραπεζὰς δι' ἀποδοχὰς προσωπικοῦ των .	53.657	45.968	53.657	45.968	—	—
Διάφορα	1.813	52.278	1.813	19.208	—	33.070
Σύνολον . .	2.071.204	3.387.966	1.456.217	2.276.760	617.987	1.111.206

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου προκύπτουσι αἱ ἐπόμεναι διαπιστώσεις :

α) Ἡ ἐπελθοῦσα ἀξίησις τοῦ συνόλου τῆς πιστοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας ὑπὸ τῶν τραπεζῶν κατὰ τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1949 ἔναντι

της κατά την 31ην Δεκεμβρίου του έτους 1948 πιστοδοτήσεως ανέρχεται εις δραχμάς 1.313,8 δισεκ. ήτοι εις ποσοστόν 63,3%.

Εις την αύξησιν ταύτην ή Τράπεζα της Έλλάδος συμμετέχει διά κεφαλαίων της κατά δρχ. 820,6 δισεκ. αι δέ λοιπαι τράπεζαι έξ ιδίων αύτων διαθεσίμων κατά δρχ. 492,2 δισεκ. ήτοι ή διά κεφαλαίων της Τραπέζης της Έλλάδος έπελθοῦσα αύξησις τών χορηγήσεων αντιπροσωπεύει τό 3,75%.

β) Έάν έκ τών τραπεζικών χορηγήσεων αφαιρέσωμεν τάς πιστώσεις πρός την Άγροτικήν Τράπεζαν και πρός την Έθνικήν Κτηματικήν Τράπεζαν ώς και τάς πιστώσεις διά την συγκέντρωσιν γεωργικών προϊόντων, αίτινες άπασαι είναι ειδικής μορφής και έπραγματοποιήθησαν κατά τό μέγιστον αύτων ποσοστόν έκ κεφαλαίων της Τραπέζης της Έλλάδος, ή σημειωθείσα κατά τό έτος 1949 αύξησις τών λοιπών τραπεζικών χορηγήσεων ανέρχεται εις 642,3 δισεκατομ. δραχμών.

γ) Η αύξησις αύτη τών 682,3 δισεκ. δραχμών κατανέμεται εις χορηγήσεις έκ κεφαλαίων της Τραπέζης της Έλλάδος έκ δραχμών 379,8 δισεκ. ήτοι εις ποσοστόν 55% και εις χορηγήσεις έξ ιδίων διαθεσίμων τών έμπορικών τραπεζών έκ δραχμών 304,5 δισεκ. ήτοι εις ποσοστόν 45%.

δ) Άντιστοιχως αι παρά τραπεζαις καταθέσεις (1) ανέρχονται κατά τό τέλος του έτους 1949 εις 1.153,3 δισεκ δραχμών, εναντι καταθέσεων εις τό τέλος του 1948 657,5 δισεκ. δραχμών, συνεπώς αύξάνονται κατά δραχμάς 495,8 δισεκ. ήτοι κατά ποσοστόν 75,4%. Η αύξησις αύτη αναλύεται εις αύξησιν τών καταθέσεων τών έμπορικών τραπεζών ανερχομένην εις 412,7 δισεκ. δραχμών και εις αύξησιν τών λοιπών τραπεζικών οργανισμών (Άγροτική, Κτηματική, Ταχυδρομικόν Ταμειυτήριον, Ταμείον Παρακαταθηκών κλπ.) ανερχομένην εις 83,1 δισεκ. δραχμών.

Έκ της άνωτέρω αναλύσεως προκύπτει, ότι ή συμμετοχή της λαϊκής άποταμιεύσεως εις την πιστοδότησιν της οίκονομίας βαινει αύξουσα. Όσον και αν τό ύψος τών παρά τραπεζαις καταθέσεων έξακολουθει νά παραμένη λίαν χαμηλόν, μόλις φθάνον εις ποσοστόν 62,7% της νομισματικής κυκλοφορίας, ένῶ προπολεμικώς υπερέβαινεν τό τριπλάσιον της νομισματικής κυκλοφορίας, ή κατά ποσοστόν 75% αύξησις τών καταθέσεων παρά τραπεζαις κατά τό ύπ' ὄψιν δωδεκάμηνον και ή ὄλοέν εύρυτέρα συμμετοχή του τραπεζικού συστήματος έξ ιδίων αυτού διαθεσίμων εις την πιστοδότησιν της

οικονομίας αποτελεί σαφή ένδειξιν της συντελουμένης αναρρώσεως της πίστεως.

Τὸ πιστωτικὸν πρόβλημα θέλει ἀσφαλῶς ἐπιλυθῆ ἔφ' ὅσον ἐπιτευχθῆ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἢ εἰσορῆ εἰς τοὺς φυσικοὺς ἀγωγούς της πίστεως καὶ εἰς σταθερῶς εὐρυνομένην κλίμακα της λαϊκῆς ἀποταμιεύσεως, της τε δημιουργουμένης σὺν τῇ προσόδῳ της οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ της ἀποθησαυρισμένης τοιαύτης, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ἱκανοποιήσις διὰ τῶν ἀγωγῶν τούτων τῶν πιστωτικῶν ἀναγκῶν της οἰκονομίας, συμφώνως πρὸς τὰς διδομένας ἐκάστοτε ὑπὸ της Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς κατευθύνσεις, καὶ ὑπὸ τὸν συνεχῆ ἔλεγχον αὐτῆς. Ἀρκούμεθα νὰ ὑπομνήσωμεν ἀπλῶς τὴν ἀνάγκην τοῦ ἐλέγχου τῶν χορηγουμένων πιστώσεων, περὶ ἧς ἐκτενῶς ὠμιλήσαμεν εἰς τὴν τελευταίαν Γενικὴν Συνέλευσιν, διὰ νὰ τονίσωμεν ἐκ νέου, ὅτι ἡ ἄσκησις ἀποτελεσματικοῦ ἐλέγχου της πιστοδοτήσεως ἀποτελεῖ βασικὸν μέτρον πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὀρθῶν κατευθύνσεων ἐν τῇ ἀσκήσει της πιστωτικῆς πολιτικῆς.

Δὲν παρίσταται ἀνάγκη φρονοῦμεν ὅπως ἐκταθῶμεν εἰς εὐρυτέραν ἀνάλυσιν της τραπεζικῆς χρηματοδοτήσεως κατὰ παραγωγικοὺς κλάδους. Ἡ ἀνάλυσις αὕτη εὐρῆται εἰς τὸ εἰδικὸν μέρος της παρούσης ἐκθέσεως εἰς ὃ καὶ παραπέμπομεν. Ἐπὶ ἐνὸς μόνον σημείου ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν, ἐπὶ της συνεχοῦς τουτέστιν αὐξήσεως της πιστοδοτήσεως της γεωργίας δι' ἐκδόσεως χαρτονομίσματος. Φρονοῦμεν ἀνευδοιάστως ὅ,τι ἡ πιστοδοτήσις αὕτη ἔχει κατ' ἐξοχὴν παραγωγικὸν χαρακτήρα, ὡσαύτως ὅτι ἐκινήθη αὕτη ἐντὸς τῶν ὀρίων τῶν καθοριζομένων ἐκάστοτε δι' ἀποφάσεων τοῦ Κ.Ο.Σ. καὶ της Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς. Συνεπῶς, αἰτιολογεῖται πλήρως, ἂν ὄχι καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν, πάντως ἐν μεγίστῳ μέτρῳ ἡ σημειωθεῖσα κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ ἔτους 1949 ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1948, σημαντικὴ αὐξήσις τῶν γεωργικῶν πιστώσεων κατὰ δραχ. 387 δισεκ. Ὅφειλομεν ὡσαύτως νὰ καθορίσωμεν, ὅτι αἱ πιστώσεις αὗται κατὰ μέγα ποσοστὸν ἔχουσι χαρακτήρα βραχυπρόθεσμον καὶ ἐμφανίζουσι ἱκανοποιητικὴν ρευστότητα.

Παρά ταῦτα, ὀφειλομεν νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ἡ πιστοδοτήσις πρὸς τὴν γεωργίαν, πραγματοποιεῖται δι' ἐκδόσεως χαρτονομίσματος κατὰ μέγιστον ποσοστὸν ὅπερ ἐπιβάλλεται ὅπως μειωθῆ σημαντικῶς.

Ἀνεξαρτήτως της ἀνάγκης της αὐξήσεως τῶν παρὰ τῇ Ἀγροτικῇ Τραπεζῇ καταθέσεων, διὰ τὴν ὅποιαν ἐπιβάλλεται ὅπως κατα-

βληθῆ πᾶσα προσπάθεια, φρονούμεν ὅτι θὰ ἦτο σκόπιμον, ὅπως ἐπιδιωχθῆ ἡ ἐξεύρεσις τῶν μέσων πρὸς προικοδοτήσιν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς δι' εἰδικοῦ ἐπαρκοῦς κεφαλαίου, ὅπερ θὰ ἐπέτρεπεν εἰς αὐτήν, ὄχι μόνον τὴν συνέχισιν τῆς πιστοδοτήσεως τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἄνευ τῆς προσφυγῆς πρὸς Ἐκδοτικὸν Ἴδρυμα, ἀλλὰ καὶ τὴν βαθμιαίαν ἐξόφλησιν τῆς πρὸς αὐτὸ ὀφειλῆς τῆς

Περαίνοντες τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν ἐπὶ τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς ὀφείλομεν νὰ καθορίσωμεν, ὅτι ἀναφέρονται αὗται κυρίως εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς βραχυπροθέσμου πίστεως. Ἡ πολιτικὴ τῶν μακροπροθέσμων ἐπενδύσεων δὲν ἀνάγεται εἰς τὸν κύριον τομέα τῆς δράσεως τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρύματος. Ἐν Ἑλλάδι, λόγῳ τῆς παντελοῦς σπάνιως κεφαλαίων πρὸς μακροπρόθεσμον τοποθέτησιν, ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ὑπεχρέωθη κατὰ τὸ παρελθὸν νὰ ἱκανοποιήσῃ εἰς λίαν περιορισμένην κλίμακα ἐπιγούσας ἀνάγκας ἀνασυγκροτήσεως τῆς οἰκονομίας δι' ἐκδόσεως χαρτονομίσματος πρὸς μακροπρόθεσμον δανεισμόν. Ἡ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην δραστηριότης τῆς Τραπεζῆς ὑπῆρξε λίαν περιορισμένη τὸ ὕψος δὲ τῶν μακροπροθέσμων χορηγήσεων αὐτῆς δὲν ὑπέστη οὐσιώδεις μεταβολὰς κατὰ τὸ ἔτος 1949.

Ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου Μάρσαλ ἡ ἀνασυγκρότησις τῆς χώρας συντελεῖται, ὡς γνωστόν, διὰ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας ὑπὸ εἰδικῶν ὀργανισμῶν καὶ ἐπιτροπῶν, ἐφ' ὧν ἡ Τράπεζα δὲν ἀσκεῖ ἄμεσον ἔλεγχον. Παρὰ ταῦτα, ἡ Τράπεζα ἐφορεύουσα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς κυκλοφορίας εὐρίσκεται ἐν ἐπαφῇ μετὰ τῶν ὀργάνων τούτων, δι' ὧν παρέχεται εἰς τὴν οἰκονομίαν ἡ μακροπρόθεσμος πίστις, μεριμνῶσα ὅπως λαμβάνωνται ἐκάστοτε τὰ δέοντα μέτρα πρὸς ἀποφυγὴν πληθωρικῶν διακυμάνσεων, τὰς ὁποίας θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προκαλέσῃ ἐνδεχομένη ἀθρόα ἢ πρόωρος ἀνάληψις τῶν παρὰ τῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος κατατεθειμένων κεφαλαίων εἰς δραχμὰς τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας.

ΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝ

Ἴδιον τομέα τῆς πιστοδοτήσεως, κεφαλαιώδους ὡς εἶκος σημασίας, ἀποτελοῦσιν αἱ προκαταβολαὶ πρὸς τὸ Δημόσιον τοῦ Ἐκδοτικοῦ Ἰδρύματος.

Ὡς προκύπτει ἐκ τῶν σχετικῶν λογαριασμῶν τοῦ ὑπὸ κρίσιν Ἰσολογισμοῦ, αἱ καταβολαὶ τῆς Τραπεζῆς πρὸς τὸ Δημόσιον, τόσον διὰ τὰς ἀνάγκας ἐν γένει τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ ὅσον καὶ

διά την υπό του Κράτους διαχείρισιν τών έφοδίων, αύξάνουσι σημαντικώς, φθάσασαι την 31 Δεκεμβρίου 1949 εις ύψος ύπερδιπλάσιον του ύφισταμένου κατά την 31ην Δεκεμβρίου του προηγουμένου έτους.

Σπεύδομεν νά καθορίσωμεν, ότι ή αύξησις αύτη-έξουδετεροῦται κυκλοφοριακώς δια τών κατατεθειμένων άντιστοιχώς παρά τη Τραπεζή κεφαλαίων εις δραχμάς της άμερικανικής βοήθειας, και συνεπώς, όπως έξεθέσαμεν ήδη κατά την έρευναν της νομισματικής πολιτικής, δέν έσχεν ή αύξησις αύτη πληθωρικήν επίδρασιν επί της νομισματικής κυκλοφορίας.

Εύθυς ως αποδοθώσιν εις τό Δημόσιον ή άνήκουσα εις αυτό ύπεραξία εις δραχμάς του εις συνάλλαγμα αποθέματος της Τραπεζης, ως και τό, συμφώνως πρός τό πρόγραμμα, άνασυγκροτήσεως του έτους 1949 - 1950 τμήμα της άμερικανικής βοήθειας τό διατιθέμενον πρός κάλυψιν τών έλλειμμάτων του προϋπολογισμού, τά υπόλοιπα τών παρά τη Τραπεζή κυρίων λογαριασμών του Δημοσίου, ήτοι του λογαριασμού «Συγκεντρώσεως Έσόδων και Πληρωμών» και του λογαριασμού «Έφοδίων» θέλουσι περιορισθῆ εις τό πραγματικόν άνοιγμα εις τόν λογαριασμόν της Συγκεντρώσεως Έσόδων και Πληρωμών, οστις είναι και ο κύριος λογαριασμός του δημοσίου προϋπολογισμού, συνυπολογιζομένων εις αυτό και τών έλλειμμάτων, άτινα εμφανίζονται εις τόν λογαριασμόν τών έφοδίων, δέν θέλει ύπερβαίνει κατά τούς ύπολογισμούς ήμών τό σύνηθες όριον τών προκαταβολών της Τραπεζης πρός τό Δημόσιον. Ο λογαριασμός όμως τών έφοδίων θέλει συνεχίσει, και μετά την έκκαθάρισιν ταύτην, εμφανίζων χρεωστικόν ύπόλοιπον όπερ θα άντιπροσωπεύη τό εις την διάθεσιν του Δημοσίου κεφάλαιον κινήσεως τό άπαραίτητον πρός διαχείρισιν ύπ' αυτού και κρατικών έφοδίων. Άλλ' αί καταβολαι διά την διαχείρισιν τών έφοδίων, ως διευκρινίσασμεν και εις την προηγούμενην Γενικήν. Συνέλευσιν ήμων, έχουσι τόν χαρακτηρηά έμπορικής πιστώσεως, και συνεπώς ή έξόφλησις αύτων υπό του Δημοσίου θέλει βαθμιαίως και ασφαλώς έπιτευχθῆ διά της ρευστοποιήσεως τών κρατικών έφοδίων.

Φρονούμεν, ότι επιβάλλεται ή ταχεία τακτοποίησις και ή λογιστική έκκαθάρισις τών παρά τη Τραπεζή λογαριασμών του Δημοσίου, ίνα τοιουτοτρόπως καταστή έφικτόν, όπως οι λογαριασμοί οὔτοι άπεικονίζουσι την πραγματικήν πιστωτικήν σχέσιν της Τραπεζης πρός τό Δημόσιον, και παρέχουσιν την άκριβῆ εικόνα της ταμειακής θέσεως του Δημοσίου. Πρός την κατεύθυνσιν ταύτην θέλομεν καταβάλει πάσαν προσπάθειαν.

Ἡ σημαντικὴ ὁμως αὐξησης κατὰ τὸ ἔτος 1949 τῶν καταβολῶν τῆς Τραπεζῆς πρὸς τὸ Δημόσιον, καθιστᾷ ἐπιτακτικὴν τὴν ἀνάγκην ὄχι μόνον τῆς σταθεροποιήσεως τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ ἀλλὰ καὶ τῆς ρυθμίσεως τῶν ταμειακῶν ἀνοιγμάτων τοῦ Δημοσίου παρὰ τῆ Τραπεζῆ τῆς Ἑλλάδος.

Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκταθῶμεν ἐπὶ τῶν λόγων οἵτινες κατέστησαν μέχρι σήμερον ἀναπόφευκτα τὰ ἐλλείμματα τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ.

Ἄρκεϊ νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι τόσοσ ὁ Προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1948 - 49 ὅσον καὶ ὁ ἐν ἐκτελέσει Προϋπολογισμὸς τῆς χρήσεως 1949 - 50, ἴδια δὲ ὁ δεῦτερος βαρύνονται ἀπὸ τὸ συντριπτικὸν βᾶρος τῶν ἐκτάκτων δαπανῶν, τὰς ὁποίας ἐδημιούργησεν ὁ συμμοριακὸς ἀγῶν, ἅτινα ὑπολογίζεται ὅτι ἀνέρχονται εἰς ποσοστὸν 51,5% τοῦ συνόλου τῶν κρατικῶν δαπανῶν, διὰ νὰ καταδειχθῇ ὅλη ἡ ἔκτασις τοῦ δημοσιονομικοῦ ἡμῶν προβλήματος.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἐξακολουθεῖ εἰσέτι νὰ εἶναι κατώτερον τοῦ λίαν χαμηλοῦ προπολεμικοῦ εἰσοδήματος, τὸ δὲ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικὸν εἰσόδημα κυμαίνεται εἰς ἐπίπεδα ἀκόμη κατώτερα τῶν προπολεμικῶν λόγῳ τῆς ἐπελθούσης αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τούτου, ἡ φορολογία ἀπορροφᾷ τὸ 1/4, ποσοστὸν ὅπερ δεδικαιολογημένως θεωρεῖται ὡς ἀνώτατον ὄριον φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως, τὸ ὕψος δὲ τῶν μὴ στρατιωτικῶν δαπανῶν τοῦ δημοσίου προϋπολογισμοῦ ἔχει ὡσαύτως περιορισθῆ εἰς ἐλάχιστον ὄριον.

Ὅθεν, ὑπῆρξεν ἀναπότρεπτος, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἡ ὑπαρξίς ἐλλειμμάτων ὡς καὶ ἡ κάλυψις αὐτῶν διὰ τῆς ἐξωτερικῆς βοήθειας, ἀκόμη καὶ ἐπὶ θυσίᾳ τῆς ἀνασύγκροτῆσεως, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἰσοσκελίσεως τῶν δημοσίων ἐσόδων, ἀνευ τῆς ὁποίας δὲν ὀφίσταται δημοσιονομικὴ οὐδὲ νομισματικὴ σταθερότης.

Παρὰ ταῦτα ὀφείλομεν νὰ τονίσωμεν τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην τοῦ περιορισμοῦ εἰς τὸ ἐλάχιστον δυνατὸν ὄριον τοῦ ἐλλείμματος τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ.

Ἡ προοπτικὴ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην εἶναι εὐόλωνος, διότι αἱ μὲν συναφεῖς πρὸς τὸν τερματισθέντα ἤδη συμμοριακὸν ἀγῶνα ἔκτακτοι δαπάναι θὰ βαίνωσι μειούμεναι, παραλλήλως δὲ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα θὰ βαίνει αὐξανόμενον καθισταμένης τοιουτοτρόπως ἐφικτῆς τῆς σταθερᾶς αὐξήσεως τῶν δημοσίων ἐσόδων.

Ἄλλὰ διὰ νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ προοπτικὴ αὕτη, ἐπιβάλλεται πνεῦμα αὐστηρᾶς φειδοῦς καὶ οἰκονομίας, καὶ συνεχῆς ἐντατικῆ προσπάθεια ὅπως ἀποδώσῃ τὸ φορολογικὸν σύστημα εἰς ὄλοέν εὐρυτέραν κλίμακὰ ἐπαρκῆ ἔσοδα πρὸς κάλυψιν τῶν δημοσίων δαπανῶν.

Ἡ οἰκονομικὴ μάχη, ἣν διεξάγομεν, δίδεται κατὰ τὴν περίοδον ταύτην κυρίως εἰς τὸν δημοσιονομικὸν τομέα, θέλομεν δὲ ἐπιτύχει τὴν σταθεροποίησιν τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐὰν ὀλόκληρος ὁ πληθυσμὸς κατανοήσῃ πλήρως τὸ ἱερὸν καθῆκον, ὅπερ ἔχει ὅπως ἐκπληρῶνῃ εἰς ὀλόκληρον τὰς φορολογικὰς του ὑποχρεώσεις καὶ ἂν παραλλήλως ἐπιτευχθῆ ὁ περιορισμὸς τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ πραγματοποιηθῶσιν αὐστηραὶ οἰκονομίαι.

Η ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Προβαίνομεν ἤδη εἰς ἀνασκόπησιν τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς οἰκονομίας.

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν πληρωμῶν δὲν ἐμφανίζει οὐσιώδη βελτίωσιν. Τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἐξακολουθεῖ παραμένον τεράστιον, ἀνερχόμενον εἰς 284,2 ἑκατομ. δολλαρίων, σημειοῦν μόνον μικρὰν μείωσιν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἔτους 1948 ὅπερ ἀνῆλθεν εἰς 301,4 ἑκατομ. δολλαρίων· ἡ ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν ἐξακολουθεῖ καλύπτουσα τὴν ἀξίαν τῶν εἰσαγωγῶν κατὰ ποσοστὸν μόλις φθάνον εἰς 22,6%, ἐνῶ προπολεμικῶς τὸ ποσοστὸν τοῦτο εἶχε φθάσει εἰς 70,5%, οἱ ἄδηλοι πόροι μειοῦνται εἰς 21,0 ἑκατομ. δολλ. ἐναντι 26,3 ἑκατομ. δολλαρίων τοῦ ἔτους 1948, τὸ τελικὸν δὲ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν κυμαινόμενον εἰς κολοσσιαῖον ὕψος, περίξ τῶν 260 ἑκατομ. δολλαρίων κατὰ τὰ ἔτη 1948 καὶ 1949 ἐξακολουθεῖ πιέζον ἀπειλητικῶς τὴν οἰκονομίαν, ἥτις ἤθελε καμφθῆ ὑπὸ τὸ βᾶρος αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ἐκαλύπτετο τοῦτο ἀπὸ τὴν πολῦτιμον ἀμερικανικὴν βοήθειαν.

Συνεπῶς, τὸ συναλλαγματικὸν πρόβλημα τῆς Χώρας παραμένει ὀξύτατον, ἡ ἐπιτεύξις δὲ τῆς μειώσεως εἰς ἐλάχιστον δυνατὸν ὄριον τοῦ ἔλλειμματος τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν πρὶν ἢ διακοπῇ ἢ ἀμερικανικῇ βοήθειᾳ, ἀποτελεῖ ὡς εἶκός, τὴν κυρίαν ἐπιδιώξιν τῆς συναλλαγματικῆς πολιτικῆς. Παραλλήλως πρὸς τὴν ἐπιδιωκομένην διὰ τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς οἰκονομίας αὐξήσιν τῆς παραγωγικῆς δυναμικότητος καὶ τῆς ἀνταγωνιστικῆς ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς πεδίου ἰκανότητος αὐτῆς, ἡ συναλλαγματικὴ πολιτικὴ κατατείνει εἰς τὴν μείω-

σιν τῶν εἰσαγωγῶν μέχρι τοῦ ὁρίου ὅπερ ἐπιβάλλει ἡ ἐξασφάλις ἀνεκτοῦ ἐπιπέδου ζωῆς εἰς τὸν πληθυσμόν, εἰς τὴν αὐξησιν τῶν ἐξαγωγῶν καὶ τῶν ἀδήλων πόρων καὶ εἰς τὸν περιορισμόν μέχρι τοῦ κατωτάτου δυνατοῦ ὁρίου τῶν λοιπῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας τῶν ἱκανοποιουμένων εἰς συνάλλαγμα.

Ἡ πολιτικὴ αὕτη προδιαγράφεται διὰ τῶν ἐτησίων προγραμμάτων τῆς ἀνασυγκροτήσεως, καὶ ἐπιδιώκει τὴν πραγματοποίησιν τῶν τασομένων διὰ τῶν προγραμμάτων τούτων κατευθύνσεων.

Ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῆς ἐξελίξεως τῶν στοιχείων τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν κατὰ τὸ ἔτος 1949 προκύπτουσιν αἱ ἐπόμεναι διαπιστώσεις.

α) Ὡς πρὸς τὰς εἰσαγωγάς. Τὸ μὲν σύνολον εἰς δολλάρια τοῦ δι' εἰσαγωγάς διατεθέντος τῷ 1949 συναλλάγματος ὑπῆρξε κατώτερον τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1948 διατεθέντος, ἀλλὰ κατ' ὄγκον αἱ εἰσαγωγαὶ ἀνῆλθον εἰς 2.520.671 τόννους ἔναντι 2.254.642 τόννων τοῦ ἔτους 1948.

Κατὰ τὸ ἔτος 1949 πραγματοποιεῖται, ἀλλὰ μὲ ρυθμόν οὐχὶ κανονικόν, ἡ προγραμματισθεῖσα εἰσαγωγή ἀγαθῶν καταναλώσεως, ὑστερεῖ ὅμως ἡ εἰσαγωγή κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, δι' οὓς λόγους ἐξεθέσαμεν ἤδη κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας.

β) Ὡς πρὸς τὰς ἐξαγωγάς. Αὗται ἀνέρχονται κατὰ τὸ ἔτος 1949 εἰς 343 χιλ. τόννους ἔναντι τόννων 351 χιλ. τοῦ ἔτους 1948, ἡ ἀξία ὅμως αὐτῶν εἰς δολλάρια ὑπῆρξε σημαντικῶς κατωτέρα τῆς τοῦ 1948 καὶ ἀκόμη περισσότερον κατωτέρα τῆς προγραμματισθείσης.

γ) Ἡ ἐξ ἀδήλων πόρων ἐνίσχυσις τοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος τῆς οἰκονομίας ὑπῆρξεν ὡσαύτως κατωτέρα τοῦ ἔτους 1948.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαπιστώσεων καταφαίνεται ὅτι κατὰ τὸ ἐξεταζόμενον ἔτος, ἡ συναλλαγματικὴ πολιτικὴ, μέχρι τῆς κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1949 ἀναπροσχυρογῆς τῆς δραχμῆς, περὶ ἧς ὁμιλοῦμεν κατωτέρω, δὲν ἀπέδωκεν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Τὸ σύστημα τῶν εἰσαγωγῶν χρῆζει συνεχοῦς βελτιώσεως, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ἔγκαιρον διάθεσιν τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας καὶ τῶν συναλλαγματικῶν πόρων τῆς οἰκονομίας ὡς καὶ τὴν ὁμαλὴν πραγματοποίησιν τῶν εἰσαγωγῶν τόσον τῶν καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, ὅσων καὶ τῶν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, διὰ τῶν ὁποίων συντελεῖται ἡ ἀνασυγκρότησις τῆς οἰκονομίας.

Ἡ αὐξήσις τῶν ἐξαγωγῶν ἀποτελεῖ ἔτι δυσχερέστερον πρόβλημα, διὰ πλείστους λόγους πολλακίς ἐκτεθέντας, οἱ κυριώτεροι τῶν

όποιων είναι τὸ ὕψηλόν ἐν σχέσει μὲ τὰς διεθνεῖς τιμὰς κόστος παραγωγῆς τῶν ἐξαγωγόμενων ἑλληνικῶν προϊόντων ὡς καὶ ἡ ἔλλειψις ἀπορροφητικῆς ἰκανότητος ἢ προθυμίας τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου πρὸς ἀγορὰν τῶν εὐγενῶν γεωργικῶν ἑλληνικῶν προϊόντων, ὡς εἶναι κυρίως ὁ καπνός, ἡ σταφίς καὶ τὸ ἔλαιον, τῶν ὁποίων ἀποβαίνει εὐχερῆς ἢ ἀντικατάστασις ὑπὸ τῆς διεθνοῦς καταναλώσεως δι' ἐτέρων κατωτέρας ποιότητος καὶ εὐθηνότερων προϊόντων.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν λόγων τούτων, κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον, ἐπέδρασε σημαντικώτατα ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς εἰσροῆς εἰς τὴν χώραν τοῦ ἐξ ἀδήλων πόρων συναλλάγματος, ἡ διατηρηθεῖσα μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου 1949 εἰς χαμηλὰ ἐπίπεδα σχέσις τῆς δραχμῆς πρὸς τὸ δολλάριον καὶ τὴν στερλίναν.

Κατὰ τὸ πρὸ τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῆς δραχμῆς τρίμηνον (Ἰούλιος - Σεπτέμβριος) τοῦ 1949 ὁ ρυθμὸς τῶν ἐξαγωγῶν εἶχεν ἀνακοπῆ, ἡ εἰσροὴ τοῦ συναλλάγματος ἐξ ἀδήλων πόρων ἔβαινε συνεχῶς μειούμενη, ἡ καθυστέρησις δὲ κατὰ κακὴν συγκυρίαν, τῆς διαθέσεως κατὰ τὸ τρίμηνον τοῦτο τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας, λόγω τῆς μὴ ἐγκαίρου ἐγκρίσεως ὑπὸ τοῦ Κογκρέσσου τῆς διὰ τὸ ἔτος 1949 - 50 βοήθειας πρὸς τὴν Εὐρώπην, εἶχεν ἀνακόψει καὶ τὸν ρυθμὸν τῶν εἰσαγωγῶν.

Ὅταν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν τὰ δεδομένα ταῦτα ὡς καὶ αἱ δημιουργηθεῖσαι κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον ἐν Εὐρώπῃ, κατόπιν τῆς ὑποτιμῆσεως τῆς στερλίνας νέαι νομισματικαὶ συνθήκαι, κατανοεῖται πλήρως πόσον ὑπῆρξεν ἐπιβαλλομένη ἡ γενομένη κατὰ τὸν Σεπτέμβριον 1949 ἀναπροσαρμογὴ τῆς δραχμῆς.

Συνετελέσθη αὕτη ὑπὸ ἀρίστης ψυχολογικῆς συνθήκας, οὐδαμῶς ἐπηρέασε τὸν τιμὰριθμον, ὡς ἐξετέθη ἤδη, καὶ συνέβαλεν οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ τῶν ἐξαγωγῶν καὶ τὴν αὐξησιν τῆς εἰσροῆς τῶν ἀδήλων πόρων εἰς τὴν χώραν.

Κατὰ τὸ ἐπακολουθήσαν τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς δραχμῆς τελευταῖον τρίμηνον τοῦ ἔτους 1949 αἱ ἐξαγωγαὶ εἰς ἐλεύθερον συναλλάγμα καὶ κληρικῶν αὐξάνονται ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἀντίστοιχον τρίμηνον τοῦ ἔτους 1948 κατὰ 57%, ἡ εἰσροὴ τῶν ἐμβασμάτων αὐξάνει κατὰ 32%, μειοῦνται δὲ μόνον αἱ δι' ἰδιωτικῶν ἀνταλλαγῶν ἐξαγωγαὶ κατὰ 48%, καθ' ὅσον ὀρθῶς περιορίζεται τὸ σύστημα τοῦτο τῶν ἐξαγωγῶν, ὅπερ ἀποτελεῖ προνομιακὴν πριμοδότησιν τῶν ἐξαγωγέων εἰς βάρος τῆς καταναλώσεως καὶ τοῦ τιμαρίθμου.

Εἶναι ἐπομένως ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῆς

δραχμής επέδρασαν εύμενώς επί τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν, ἀμβλύνουσα οὐσιωδῶς τὴν δυσμενῆ ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν τοῦ συναλλαγματικοῦ παράγοντος, ἡ ἐξέλιξις δὲ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν καὶ κατὰ τὸ διερρεῦσαν ἤδη ἂ' τρίμηνον τοῦ ἔτους 1950 δὲν μεταβάλλει τὰς ἐκτεθείσας ἤδη ὡς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῆς δραχμῆς ἀπόψεις.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀνασκοπήσεως ἡμῶν ἐπὶ τῆς συναλλαγματικῆς πολιτικῆς, ὀφείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῆς ὅπως ἐνταχθῆ ἑντὸς τοῦ διεθνοῦς καὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χώρου καὶ ὅπως ἀκολουθήσῃ τὰς γενικὰς κατευθύνσεις πρὸς οἰκονομικὴν ἐνοποίησην τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἔσπευσεν ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ κυρώσῃ τὴν διεθνή τελωνειακὴν σύμβασιν τοῦ Appesey, περὶ τῆς ὁποίας ὠμιλήσαμεν ἤδη, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἀποδεχθῆ τὴν ἐλευθέραν ἀνευ περιορισμῶν εἰσαγωγὴν ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἰδῶν ὧν τὸ σύνολον ἀντιπροσωπεύει ποσοστὸν 50 % τοῦ συνόλου τῶν εἰσαγωγῶν εἰς Ἑλλάδα ἐκ τῶν χωρῶν τούτων.

Τοιοῦτοτρόπως ἡ Ἑλλάς, κατὰ τὴν κρίσιμον ταύτην μεταβατικὴν περίοδον τῆς οἰκονομίας τῆς, καθ' ἣν ἐπιδιώκει τὴν ἀνασυγκρότησιν καὶ τὴν ἐκβιομηχάνησιν αὐτῆς καὶ καθ' ἣν συναντᾷ τοιαύτας δυσχερείας πρὸς ἐξαγωγὴν τῶν εὐγενῶν γεωργικῶν προϊόντων τῆς, δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποστερηθῆ τῆς δυνατότητος τῆς δασμολογικῆς προστασίας τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς τῆς καὶ νὰ καταστήσῃ ἔτι περισσότερον δυσχερεῖς τὰς ἐξαγωγὰς τῆς πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸν χώρον, αἵτινες ἐξησφαλιζοντο μέχρι τοῦδε ἐν μεγάλῃ κλίμακι, διὰ τῶν συναπτομένων διμερῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων μετὰ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται ν' ἀποστῆ καὶ εἰς τὸ μέλλον τοῦ συστήματος τῶν διμερῶν συμβάσεων κατὰ τὴν ἀσκήσιν τῆς ἐμπορικῆς αὐτῆς πολιτικῆς. Παρὰ ταῦτα, ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιτεύξεως τῆς οἰκονομικῆς ἐνότητος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς μεγάλης Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας, ἐπέβαλε τὴν χαραχθεῖσαν κατεύθυνσιν, ἐφ' ἧσον δὲ ἀνεγνωρίσθη ἡ ἰδιόζουσα θέσις τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας ἐντὸς τοῦ εὐρωπαϊκοῦ χώρου, ἔχομεν τὴν βᾶσιμον ἐλπίδα ὅτι θέλει συνεχισθῆ ἡ κάλυψις διὰ τῆς ξένης βοηθείας, καθ' ὅλην τὴν μεταβατικὴν περίοδον τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας, τῶν ἑλλειμμάτων τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν ἰσοζυγίου μετὰ τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

ΠΡΟΣ ΟΜΑΛΟΝ ΡΥΘΟΝ

Κύριοι Μέτοχοι,

Κατά τὸ ὑπὸ ἀνασκόπισιν ἔτος ὁ συμμοριτισμὸς συντρίβεται ὀριστικῶς. Τὸ ἡρωϊκὸν ἔπος τῆς τελευταίας δεκαετίας, καθ' ἣν ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ οὐδέποτε ἐκάμφθη, τερματίζεται διὰ τῆς Νίκης.

Ἡ δόξα ἄς στεφανώσῃ τοὺς ἀθανάτους νεκρούς, καὶ τὸ ἔθνος ἄς εὐγνωμονῇ ἔσαι τοὺς ἡρωϊκοὺς μαχητάς, τοὺς ἀναπήρους καὶ τὰ θύματα τοῦ μεγάλου ἀγῶνος. Ἡ Ἑλλάς συνεχίζουσα τὸν δρόμον τῆς πρὸς τὰ αἰώνια πεπρωμένα της, ἐπανευρίσκει κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὴν ἐσωτερικὴν τῆς γαλήνην καὶ ἀπερίσπαστος πλέον κατευθύνει τὴν εἰρηνικὴν τῆς προσπάθειαν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς οἰκονομικῆς ἀνασυγκροτήσεως.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ συμμοριτισμὸς κατέρρευσεν παρέμειναν ὁμως χαίνουσαι αἱ βαθύταται πληγαί, αἱ καταστροφαὶ καὶ αἱ δηώσεις, αἱ χιλιάδες τῶν θυμάτων καὶ τῶν συμμοριοπλήκτων ποῦ ἐδημιούργησεν ὁ ἀποτρόπαιος αὐτὸς πόλεμος.

Εἴμεθα εὐτυχεῖς διαπιστοῦντες ὅτι ὁ μέγας ἄθλος τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ὑπαίθρου καὶ τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ τῶν ἐκτοπισθέντων πληθυσμῶν ἐπετελέσθη ἤδη ἐν μεγάλῳ μέτρῳ μετὰ τῆς ἀξιοθαυμάστου ἐκείνης ψυχικῆς ἀντοχῆς, καρτερίας καὶ αἰσιοδοξίας διὰ τῶν ὁποίων ὁ Ἕλλην ἐγνώρισε πάντοτε νὰ ἀναδημιουργῇ τὴν ζωὴν του ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ πατρώου ἐδάφους.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο αἰσθάνομαι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐξάρω τὰς ἀληθῶς ὑψηλὰς ἐκδηλώσεις ἀλληλεγγύης ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους, ἀπὸ τοῦ Βασιλικοῦ ζεύγους, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν ἐράνων τοὺς ὁποίους συνέλεξε καὶ συλλέγει ἀνέλαβε τὴν ἀνοικοδόμησιν ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων εἰς τὰ χωρία τῶν κατεστραμμένων περιοχῶν, καὶ τὸ ὁποῖον διὰ τῆς προσπάθειας τῆς μέσῳ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος πολλαπλῶς ἐκδηλουμένης, ἔρχεται ἀρωγὸν πρὸς τοὺς πληγέντας ἀδελφοὺς ἡμῶν, μέχρι τῶν λαϊκῶν τάξεων, αἱ ὁποῖαι εἰς εὐγενῆ ἀμιλλαν προσέφεραν ὅ,τι ἠδυνήθησαν εἰς χρῆμα, ρουχισμὸν καὶ σκεύη εἰς τοὺς ἐπαναπατριζομένους.

Ἄλλὰ τὴν εἰκόνα ταύτην τῆς συντελουμένης ἀξιοθαυμάστου ἀποκαταστάσεως τῶν συμμοριοπλήκτων ἀμαυρώνει ἡ ἐγκληματικὴ κατακράτησις τῶν χιλιάδων Ἑλληνοπαίδων τὰ ὁποῖα ἀρπαγέντα βιαίως ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων των στενάζουσιν εἰς χώρας ἑθρικός, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἑθροὶ τοῦ πολιτισμοῦ προσπαθοῦν νὰ

ένσπλάξουν εἰς τὰς τρυφεράς τῶν ψυχᾶς τὸ δηλητήριο τοῦ μίσους, ὄχι μόνον ἐναντίον τῆς ἰδικῆς τῶν πατρίδος, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Ματαίως ὑψώθησαν ἀπὸ τὴν ἠρωϊκὴν καὶ μαρτυρικὴν αὐτὴν γωνίαν τῆς γῆς πρὸς ὅλην τὴν πολιτισμένην ἀνθρωπότητα αἱ κραυγαὶ τοῦ πόνου καὶ τῆς διαμαρτυρίας ἐναντίον τοῦ στυγεροῦ ἐγκλήματος, τῆς ἐπαναφορᾶς δηλονότι, ἐν μέσῳ τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος μεθόδων τοῦ πλέον σκοτεινοῦ μεσαίωνος· εἰς μάτην ἔγιναν ἀλλεπάλληλα διαβήματα. Αἱ χῶραι ὅπου οἱ ἀρπαγέντες Ἑλληνοπαῖδες ὑφίστανται τὸ μαρτύριον τῆς ψυχικῆς καὶ ἠθικῆς στρεβλώσεως, κωφεύουν εἰς τὰς ἐκκλήσεις καὶ ποδοπατοῦν κάθε νόμιμον καὶ ἠθικὸν κανόνα.

Θεωρῶ ἱερὰν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ὑψώσω ἐν ὀνόματι τῆ συνελούσεως φωνὴν διαμαρτυρίας διὰ τὸ στυγερόν ἔγκλημα καὶ ἀπευθύνω συνάμα ἐκκλήσιν πρὸς ὅλας τὰς πολιτισμένας καὶ χριστιανικὰς συνειδήσεις νὰ ἔλθουν εἰς βοήθειάν μας διὰ τὴν ἐξάλειψιν τοῦ στίγματος τούτου τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς κατασχύνης τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ.

Αἱ παιδοπόλεις ἐξεκένωθησαν. Τὰ συμμοριόπληκτα παιδιὰ ἐπανῆλθον εἰς τὰ χωρία τῶν καὶ τὴν ἀγκάλην τῶν γονέων τῶν. Ἄλλὰ ἡ Ἑλλὰς ἀναμένει ἀκόμη τὰ ἀρπαγένητα Ἑλληνόπουλα διὰ νὰ τὰ περιβάλη μὲ τὴν θάλπωρὴν καὶ ἀγάπην τῆς. Ἄν ὁ πολιτισμένος κόσμος διαψεύσῃ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα, ἡ ἔννοια χριστιανικὸς πολιτισμὸς θὰ παύσῃ νὰ ἔχη ἀπήχησιν εἰς τὴν συνειδησὴν χιλιάδων ἀνθρώπων. Ἄς εἴμεθα ὅμως αἰσιόδοξοι, ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ πιστεύωμεν ἀκόμη ὅτι ἡ ἐλπίς αὐτὴ τελικῶς δὲν θὰ ἀποδειχθῇ ματαία.

Κατὰ τὸ ἔτος 1949 ἡ οἰκονομία τῆς χώρας ἐπανέρχεται εἰς ὀμαλὸν ρυθμόν, καθίσταται οὐχ ἥτιον ἀνέφικτος, ἡ ἀποφυγὴ τοῦ μεγάλου ἑλλειμματος εἰς τὸν δημόσιον προϋπολογισμόν.

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος τὸ νόμισμα ἡμῶν σταθεροποιεῖται, πλὴν ἡ ἐπιτευχθεῖσα ἐξισορροπίσις τοῦ οἰκονομικοῦ βίου δὲν ἐπετεύχθη μόνον διὰ τῶν ἰδίων τῆς οἰκονομίας δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς πολυτίμου εἰς εὐρυτάτην κλίμακα ἐνισχύσεως τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας. Ἡ ἀγοραστικὴ δῦναμις τοῦ νομίσματος ἀπορρέει ἀπὸ συνεχῶς ἐν ἐξελίξει παράγοντας τῆς οἰκονομίας καὶ ἐπομένως ὑπόκειται εἰς συνεχῆ διακύμανσιν καὶ ἐπιβάλλει ἀντιστοίχως συνεχῆ προσπάθειαν πρὸς διατήρησιν αὐτῆς.

Εἰς τὸν τομέα τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς οἰκονομίας δὲν ἐπετεύχθη εἰσέτι ἡ ἑναρξίς τῆς ἐκτελέσεως μεγάλων τεχνικῶν ἔργων

πρός ανάπτυξιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πόρων τῆς χώρας. Συνεπῶς ὀφείλομεν νά καταβάλωμεν εἰσέτι τεραστίαν προσπάθειαν πρὸς ἀξιοποίησιν εἰς τὸ μέγιστον δυνατὸν ὄριον τῆς ἀμερικανῆς βοήθειας. Ἄνευ τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς οἰκονομίας, ἡ Ἑλλάς δὲν δύναται νά ἀποβῆ βιώσιμος καὶ αὐτοδύναμος οἰκονομικὴ μονάς, ἡ ἀξιοποίησις δὲ τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τὴν δυνατότητα τῆς διαθέσεως τοῦ μεγίστου μέρους αὐτῆς πρὸς αὔξησιν τῆς παραγωγικῆς δυναμικότητος τῆς οἰκονομίας καὶ ἀντιστοίχως ἀπὸ τὸν περιορισμὸν εἰς τὸ ἐλάχιστον δυνατὸν ὄριον τῆς χρησιμοποίησεως τῆς βοήθειας ταύτης εἰς δαπάνας διατροφῆς καὶ συντηρήσεως τοῦ πληθυσμοῦ. Ὅθεν, ἡ προσπάθεια ἡμῶν δεόν νά κατατείνῃ τόσον εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς, ὅσον καὶ εἰς τὴν μείωσιν τῶν δαπανῶν διὰ σκοποὺς καταναλωτικoὺς εἰς ὄλους τοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Ὅφείλομεν συνεπῶς νά ὑποβληθῶμεν εἰς πᾶσαν θυσίαν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, τόσον εἰς τὸν δημόσιον ὅσον καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν ἡμῶν βίον.

Ἐάν τὸ ἔτος 1949 ὑπῆρξε τὸ ἔτος τῆς Νίκης καὶ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος ἔτος νομισματικῆς σταθερότητος, κατὰ τὸν ὑπολειπόμενον χρόνον τοῦ μακροπρόθετου προγράμματος οἰκονομικῆς ἀνορθώσεως διανοίγεται πρὸ ἡμῶν νέα περίοδος ἐντατικῆς προσπάθειας, θυσιῶν καὶ μόχθου. Εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου εἶναι ἀπαραίτητον ὅπως νικήσωμεν, καὶ θά νικήσωμεν, ὑποβαλλόμενοι εἰς πᾶσαν θυσίαν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας, ὅπως δὲν ἐδιστάσαμεν νά θυσιάσωμεν τὴν ζωὴν μας καὶ νά ὑποστῶμεν ὀλοψύχως σκληροτάτας εἰς αἷμα θυσίας πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας μας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἰδανικῶν.

Κύριοι Μέτοχοι,

Δὲν παρίσταται ἀνάγκη ὅπως προβῶμεν εἰς λεπτομερεστέραν ἀνάλυσιν τῶν στοιχείων τοῦ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν κρίσιν ἴσολογισμοῦ τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1949.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως ταύτης ἐπέτρεψαν ὅπως προτείνωμεν πρὸς ὑμᾶς ὅπως ἐκ τῶν καθαρῶν τοῦ ἔτους 1949 ἀνερχομένων εἰς δραχμάς 2.577.616.358 διατεθῆ ποσὸν πρὸς πληρωμὴν μερίσματος πρὸς 4% ἐπὶ κεφαλαίου δραχμῶν 60.000 ἑκατομμυρίων συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 71 τοῦ καταστατικοῦ τῆς Τραπεζῆς, ὡς τοῦτο ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Ν. Δ. τῆς 29-10-49.

Καλείσθε ὡσαύτως ὅπως προβῆτε εἰς τὴν ἐκλογὴν τριῶν νέων συμβούλων εἰς ἀντικατάστασιν τριῶν ἰσαριθμῶν συμβούλων, τῶν κ. κ. Ἀντ. Φιξ, Μιλτ. Πουρη καὶ Νέλλου Κανελλοπούλου, ὧν ἡ θητεία λήγει κατὰ τὴν παροῦσαν γενικὴν συνέλευσιν.

Οἱ ἐξερχόμενοι σύμβουλοι εἶναι ἐπανεκλέξιμοι.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ δρᾶσις τῆς Τραπεζῆς ἐπεξετάθη εἰς ἔτι εὐρύτερα ὄρια. Ἡ ἀσκησις τῆς νομισματικῆς καὶ πιστωτικῆς πολιτικῆς, ἡ ρύθμισις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος ἀνασυγκροτήσεως κατέστησαν τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος κύριον μοχλὸν καὶ τεχνικὸν παραστάτην καὶ σύμβουλον εἰς τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς οἰκονομίας. Εἰς τὰ κυριώτερα συλλογικὰ ὄργανα δι' ὧν ἀσκεῖται ἡ διεύθυνσις τῆς οἰκονομίας, μετέχουσιν εἴτε ἡ διοικήσις τῆς Τραπεζῆς, εἴτε ἀνώτατα καὶ ἀνώτερα στελέχη αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἰκανὸς ἀριθμὸς κατωτέρων βαθμῶν ὑπαλλήλων τῆς Τραπεζῆς. Εἰδικώτερον, ὀφείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν τὴν δρᾶσιν τῶν ἀνωτέρων στελεχῶν τῆς Τραπεζῆς ὡς κυρίων μελῶν ἢ ὡς εἰσηγητῶν ἢ ὡς ὀργάνων ἐκτελέσεως εἰς τὸ σύστημα τῶν ἐπιτροπῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων εὐρίσκεται ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ Δανείων, εἰς ἣν μετέχει ὁ Διοικητὴς τῆς Τραπεζῆς, καὶ διὰ τῶν ὁποίων παρέχονται εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα τῆς οἰκονομίας τὰ κεφάλαια τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας διὰ τῶν ὁποίων συντελεῖται ἡ ἀνασυγκρότησις τῆς χώρας. Ἀνώτερα ὡσαύτως στελέχη τῆς Τραπεζῆς εὐρίσκονται τοποθετημένα εἰς ἐπικαίρους κρατικὰς θέσεις διὰ τὰς ὁποίας κρίνονται ἀπαραίτητα· οὕτω δὲ ἡ Τράπεζα παρέχει γενικώτερον τὴν συμβολὴν αὐτῆς εἰς ὅλοεν εὐρυτέραν κλίμακα εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς οἰκονομίας.

Διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν ὑπὸ τοιοῦτους ὅρους τῆς ὄντως βαρείας ἀποστολῆς τοῦ Ἰδρύματος, ἅπαντες οἱ ὑπάλληλοι τῆς Τραπεζῆς ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου μέχρι τοῦ κατωτάτου βαθμοῦ, ἐξετέλεσαν τὸ καθῆκον αὐτῶν μετὰ πλήρους ἀφοσιώσεως, ἰκανότητος, ζήλου καὶ εὐσυνειδησίας, ἀνταποκριθέντες πλήρως πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις των καὶ ἔναντι τῆς Τραπεζῆς καὶ ἔναντι τοῦ κράτους κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀνατεθειμένης εἰς αὐτοὺς ὑπηρεσίας. Παρακαλοῦμεν διὰ τοῦτο τὴν συνέλευσιν ὅπως ἐκφράσῃ πρὸς αὐτοὺς τὴν πλήρη εὐαρέσκειάν της.